

1982/83:110

Tisdagen den 5 april

Kl. 15.00

1 § Kompletteringsval till utskott

Anf. 1 TALMANNEN:

Centerpartiets partigrupp har som suppleant i kulturutskottet under Karl-Eric Norrbys ledighet anmält hans ersättare Jan Hyttring.

Vänsterpartiet kommunisternas partigrupp har som suppleant i finans- och kulturutskotten under Carl-Henrik Hermanssons ledighet anmält hans ersättare Margo Ingvardsson och som suppleant i arbetsmarknadsutskottet under Lars-Ove Hagbergs ledighet anmält hans ersättare Birgitta Budd.

Talmannen förklarade valda till

suppleant i finansutskottet

Margó Ingvardsson (vpk)

suppleanter i kulturutskottet

Jan Hyttring (c)

Margó Ingvardsson (vpk)

suppleant i arbetsmarknadsutskottet

Birgitta Budd (vpk)

2 § Justerades protokollen för den 18, 21, 22, 23, 24 och 25 mars.

3 § Talmannen meddelade att *Holger Bergman* (s) denna dag återtagit sin plats i riksdagen, varigenom Marita Bengtssons uppdrag som ersättare upphört.

4 § Upplästes följande inkomna skrivelse:

Till riksdagen

Härmed anhåller jag om ledighet från uppdraget som riksdagsledamot dels

den 6–10 april för vård av sjukt barn och dels den 11 april–den 8 maj på grund av föräldraledighet.

Stockholm den 5 april 1983

Björn Samuelson

Kammaren biföll denna anhållan.

Talmannen anmälde att *Sonia Thomasson* (vpk) skulle tjänstgöra som ersättare för Björn Samuelson.

5 § Svar på frågorna 1982/83:349 och 382 om homosexuella flyktingar

Anf. 2 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Hans Petersson i Röstånga och Jörn Svensson har frågat vilka åtgärder som kommer att vidtas för att regeringen skall fullfölja intentionerna i riksdagens uttalande vad gäller personer som riskerar förföljelse, t. ex. i form av allvarliga frihetsstraff, för homosexualitet.

Jag kan av olika skäl, bl. a. sekretesskäl, inte här kommentera enskilda fall utan får begränsa mitt svar till vad som gäller principiellt.

När det gäller personer som riskerar allvarliga frihetsstraff för homosexualitet kan det, som arbetsmarknadsutskottet har uttalat i samband med behandlingen av den nya utlänningslagen (AU 1979/80:27), ofta finnas humanitära skäl att låta sådana personer stanna i Sverige. Regeringens praxis återspeglar utskottets uppfattning. Vid prövning av individuella fall får sökanden stanna här av humanitära skäl när det exempelvis kan visas att ett allvarligt frihetsstraff döms ut för homosexualitet. Det kan också nämnas att homosexuella förhållanden i praxis jämställs med sammanboende under äktenskapsliknande förhållanden när man bedömer frågan om uppehållstillstånd.

Anf. 3 HANS PETERSSON i Röstånga (fp):

Herr talman! Inte heller jag skall ta upp något enskilt fall här i kammaren.

I likhet med statsrådet vill jag fastslå att riksdagen har uttalat sig om homosexualitet som grund för flyktingskap; det har skett vid två tillfällen. Riksdagen har alltså sagt att den som riskerar förföljelse för homosexualitet torde få stanna kvar i Sverige av humanitära skäl.

Dessa uttalanden till trots påstås det att ärenden som rör homosexuella flyktingar behandlas med lättsinne och nonchalans. Detta är alltså ett påstående, men i detta ligger mycken bitter erfarenhet från människor som ställer upp för att hjälpa homosexuella flyktingar till en fristad i vårt land. Fakta berättar om flyktingar som åberopat sin homosexualitet som grund för flyktingskap. En del har fått stanna, andra har avvisats – till utstötning och förnedring i sitt hemland.

Självfallet är jag medveten om de bedömningsvårigheter som finns i de enskilda fallen. Lagstiftning och praxis överensstämmer inte alltid i de olika länderna. Man vägrar att erkänna att homosexuella inte accepteras som fullvärdiga medlemmar i samhället och att sociala och juridiska rättigheter fräntas dem.

Vad gäller homosexuella och flyktingskap äger tydligen riksdagsuttalanden, om än aldrig så vackra, för att avslå motioner inte tillräcklig styrka i den praktiska tillämpningen. Dessutom kan tydligen ordet humanitet tolkas på olika sätt.

För mig är det alldeles uppenbart att påståenden om lättsinnighet och nonchalans samt direkt oriktiga utvisningar skulle ha kunnat förebyggas med lagstiftning i stället för uttalanden på ett par rader i ett ganska digert utskottsbetänkande. Jag har förgäves föreslagit att asylrätten för homosexuella skall inskrivas i utlänningslagen. Om detta hade skett, kanske vi hade kunnat bespara oss denna frågedebatt.

Samtidigt som jag tackar statsrådet för svaret vill jag fråga: Är statsrådet beredd att ta initiativ, så att homosexualitet kan bli ytterligare en grund för flyktingskap?

Anf. 4 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Samtidigt som jag tackar statsrådet för svaret vill jag varmt instämma i vad Hans Petersson i Röstånga nyligen sade om behovet av en uttrycklig bestämmelse när det gäller dessa ting i utlänningslagstiftningen. Vi är från mitt partis sida på denna punkt helt överens med honom och ställer oss bakom de krav i den riktningen som han på ett förtjänstfullt sätt har drivit här i riksdagen.

Om nu praxis stämde överens med de riktlinjer som statsrådet Anita Gradin här har gett uttryck för, vore kanske i varje fall det mesta gott och väl. Men problemet är att den principiella deklaration som hon nu lämnar har en praktisk sida, som inte riktigt stämmer med vad som här sägs. Och när man läser texten upptäcker man att det finns åtskilligt att fråga om och åtskilligt som behöver förtydligas.

Det är väl känt att homosexualitet och homosexuella beteenden i ett flertal länder i sig är någonting straffbart – och bestraffningen sker ofta i mycket grov form. Jag föreställer mig att statsrådet inte har menat att det i det enskilda fallet skall behöva bevisas att ett straff har utmätts. När det gäller t. ex. Nordirland må det väl vara tillräckligt med att en person som kan visa sig vara homosexuell åberopar att han lever under förhållanden där homosexualitet som sådan är utsatt för en sträng kriminalisering för att vederbörande skall ha en rimlig chans att få uppehållstillstånd här.

I en del länder är homosexualitet inte uttryckligen kriminaliserad, men där kan myndigheterna genom användande av andra, mer generella s. k. sedlighetsparagrafer trakassera, diskriminera och förfölja homosexuella. Jag vill fråga statsrådet om också åberopandet av sådana förhållanden är tillräcklig grund för att en person skall kunna vinna uppehållstillstånd i Sverige.

Slutligen vill jag ställa en sista fråga. När man går igenom handlingarna i några av de ärenden som har varit aktuella i detta sammanhang och som har föranlett Hans Peterssons och mina frågor, får man det intrycket att personalen ute på åtminstone några av våra diplomatiska representationer inte är särskilt väl underrättad vare sig om vad homosexualitet är i största allmänhet eller om hur myndigheterna i det berörda landet ser på homosexualitet och behandlar homosexuella. Är det inte skäl att i någon mån bereda våra diplomatiska representanter en bättre upplysning i den saken?

Anf. 5 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Jag tror att det är bra att vi kan klargöra en del på dessa punkter. I de fall där det på ett trovärdigt sätt kan göras gällande att det föreligger risk för allvarligt frihetsstraff på grund av homosexualitet är praxis utformad på det sättet att vederbörande tillåts stanna här. Men vederbörande tillåts stanna av humanitära skäl, inte som flykting. Jag vill också slå fast att enbart återopande av homosexualitet inte är tillräckligt som grund för att få stanna.

Därmed kommer jag in på Jörn Svenssons frågor. Det måste handla om att en person löper risk att trakasseras eller att få ett frihetsstraff i sitt hemland för att han skall kunna återropa de humanitära skälen. Vår utlänningslagstiftning medger alltså inte ett flyktingskap på grund av homosexualitet. Det är självfallet viktigt att dessa frågor, precis som alla andra enskilda ärenden, handläggs med den ömsinhet och det engagemang som måste till i de svåra individuella ärenden som det många gånger kan röra sig om och att vi inom de olika myndigheterna försöker skaffa oss så breda och goda informationer som möjligt.

Anf. 6 HANS PETERSSON i Röstånga (fp):

Herr talman! Efter statsrådet Gradins senaste inlägg är det alldeles uppenbart att det krävs lagstiftning i stället för uttalanden. Jag beklagar att statsrådet inte tog upp mitt förslag. Jag tror att Sverige skulle kunna spela en roll i kampen för de homosexuellas rättigheter världen över. Vi skulle kunna ge dem styrka och stimulans i deras kamp för en bättre situation. Men då fordras det att vi själva är föregångsland på asylrättens område, att vi ändrar vår lagstiftning så att vi själva erkänner asylrätten för homosexuella flyktingar. Då, men först då, har vi möjligheter att göra något verkligt bestående. Det skulle kunna vara en kamp för de mänskliga rättigheterna. Vi – inom alla partier – framställer oss ju som förkämpar, som barrikadkämpar, för de mänskliga rättigheterna. Här finns verkligen anledning att vara på barrikaderna för att kämpa för de homosexuellas rättigheter.

Anf. 7 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Jag har naturligtvis inte gjort gällande att någon människa skulle kunna återropa enbart viss sexuell inriktning för att få uppehållstillstånd. Men Anita Gradin svarade inte på det som var kärnpunkten i min

fråga, och jag kanske skall förtydliga mig litet grand. Var går så att säga riskgränsen för vad som kan föranleda rätt till uppehållstillstånd och vad som kan föranleda avvisande av en ansökan i den riktningen? Det som jag tycker är mer än litet otillfredsställande när det gäller flyktingpolitiken i Sverige är alltså att man inte riktigt vet vilka regler som gäller. Det är för mycket "bedömningar från fall till fall" – man har för litet fasta principer.

Som jag sade – och jag fick inte något svar på den frågan heller – finns det länder där homosexualitet som sådan inte uttryckligen är kriminaliserad. Men på grund av lagarnas tillämpning eller på grund av dåliga rättsförhållanden i största allmänhet – i t. ex. ett land som är en diktatur, där vissa grupperingar inom statsapparaten på det polisiära planet har utomordentligt stora befogenheter, betar sig litet som de vill, spelar ut sina fördomar mot människor, trakasserar dem och förföljer dem – kan det i praktiken skapas lika svåra förhållanden för exempelvis en grupp som de homosexuella som det skulle kunna bli, om det fanns en uttrycklig lagbestämmelse riktad mot homosexualitet.

Jag är angelägen om att få diskutera frågan om hur man tänker i sådana här ärenden.

När det t. ex. gäller principer för beviljande av asyl för politiska flyktingar har vi med rätta en liberal attityd till folk som kommer från Polen. Vi vet hur förhållandena i Polen är, och vi utsätter inte människor som har flytt hit för någon speciell eller ingående granskning. Det räcker med att de åberopar att de löper risk för politisk förföljelse, eftersom vi vet att denna risk i dag är ganska stor i Polen liksom den är i en rad andra länder. Men jag undrar om man på den departementala nivån har gjort riktigt klart för sig att de förhållanden som i en mängd andra fall föranleder beviljande av uppehållstillstånd är sådana som faktiskt råder i en lång rad länder specifikt för de homosexuella.

Anf. 8 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Alla enskilda fall måste naturligtvis bedömas med den noggrannhet som krävs när det gäller ärenden som handlar om asylrätt, uppehållstillstånd på grund av humanitära skäl och liknande. Jag vill säga till Jörn Svensson att humanitära skäl alltid vägs in vid prövning av de individuella fallen, eftersom dessa kan vara så ömmande att det skulle vara stötande att låta ett utvisningsbeslut stå fast. Men jag håller med om att det många gånger är fråga om mycket svåra avvägningar, och därför tror jag att det också är viktigt att de homosexuella som med åberopande av dessa skäl ansöker om tillstånd att få stanna här verkligen kan redogöra för sin situation, så att myndigheterna kan få klart för sig hur förhållandena är i det land varifrån de kommer.

Anf. 9 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Bara en kort, avslutande kommentar: Vad Anita Gradin sist sade illustrerar en del av den problematik som finns i den här typen av ärenden, nämligen det man skulle kunna kalla tystnaden kring homosexua-

liteten som sådan och kring de homosexuellas situation i olika länder i världen. Därför är det så vitalt att man inte tar saker och ting för givna, att man inte tar för givna t. ex. summariska besked från en ambassad om tillståndet i ett visst land när det gäller dessa frågor, utan att man är noggrann och skaffar sig en väl grundad uppfattning om hur situationen de facto är. Bakom allmänna fraser och bakom intetsägande lagparagrafer kan det i ett sådant land dölja sig en verklighet som för de homosexuella kan vara lika svår som i de länder där det finns uttryckliga och stränga straffbestämmelser.

Anf. 10 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Det är riktigt som Jörn Svensson säger, att det är ytterst väsentligt att vi skaffar oss information och kunskaper om de homosexuellas situation i olika delar av världen. Det är ju också vad myndigheterna försöker att göra. Men, Jörn Svensson, jag tror samtidigt att det är viktigt att vi slår fast att ingen känner till förhållandena så bra som just de homosexuella själva. De måste därför hjälpa till och ge den kunskap och information som behövs. Det tror jag alla parter skulle tjäna på i det här sammanhanget.

Anf. 11 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Jag håller helt med statsrådet på den punkten. Jag tror också att det har varit av avgörande betydelse för behandlingen av åtminstone något av de aktuella, konkreta ärendena att de homosexuellas organisationer i Sverige faktiskt har hjälpt till.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1982/83:351 om våld bland iranska studerande vid Linköpings universitet

Anf. 12 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Mona Saint Cyr har frågat mig om jag känner till ett slagsmål mellan två iranska grupper som skall ha ägt rum vid Linköpings universitet den 2 februari och vilka åtgärder jag ämnar vidta för att förebygga ett upprepande av dylika händelser.

Jag ser allvarligt på sådana här våldsamma konfrontationer mellan politiska meningsmotståndare i en invandrargrupp. Konflikter av det här slaget har dess värre förekommit tidigare. En förklaring kan vara att en del invandrare och gäststuderande under senare år har kommit från länder där det råder starka politiska motsättningar mellan olika grupper. Dessa motsättningar kommer ibland till uttryck också i Sverige.

Även om våldet kan förklaras, kan vi aldrig acceptera det. Vi måste med kraft motarbeta det.

Det åligger i första hand polisen att upprätthålla ordningen och trygga säkerheten för alla som vistas här i landet. Jag vill erinra om att justitieutskottet nyligen tillstyrkt ett regeringsförslag om vidgade möjlighe-

ter för polisen att ta i beslag vapen av bl. a. det slag som använts vid bråket vid universitet i Linköping. Denna lagändring avses träda i kraft den 1 juli i år. Riksdagen har också bifallit regeringens förslag om särskilda resurser till polisväsendet för att komma till rätta med den ökade våldsbrottsligheten i samhället.

Det som har hänt vid universitet i Linköping är en sak för de lokala myndigheterna att lösa. På kort sikt är det fråga om att utreda vad som egentligen hänt, och det håller man på med, enligt vad jag erfarit. På längre sikt är det fråga om att lokalt inom universitetet tillsammans med de studerande finna lösningar som förhindrar att sådana här konfrontationer uppstår.

Jag vill samtidigt understryka hur viktigt det är att lokala myndigheter och andra som handlägger ärenden av det här slaget har kunskaper om invandrarnas bakgrund och de förhållanden som råder i deras hemländer.

Anf. 13 MONA SAINT CYR (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Jag tackar för att jag kan konstatera, att statsrådet tar allvarligt på dessa incidenter, och för att statsrådet säger sig vilja med kraft motarbeta dylika våldshändelser. Men vad innebär det senare? Jo, att statsrådet, såvitt jag kan förstå, helt och hållet lägger ansvaret på en annan nivå än på regeringens.

Jag lyssnade uppmärksamt på regeringsdeklarationen vid årets utrikesdebatt. Vi känner ju alla till statsministerns starka internationella engagemang, bl. a. i det land vars gäststuderande medborgare jag berör i min fråga. Vi känner också till den roll av världssamvete som landets statsminister och därmed också hans regering vill spela. Det är därför givetvis intressant att direkt få veta hur trovärdig den rollen är på hemmaplan, då ord skall omsättas i handling inom vårt eget lands gränser, där vi ju är suveräna att själva helt kontrollera läget.

Jag frågar därför: Vilken aktiv handling är den samlade regeringen beredd att vidta i anledning av de händelser som min fråga berör?

Utrikesministern talade i regeringsdeklarationen om hur kriser skall lösas genom förhandlingar och inte med våld. Han talade om hur vi hävdar alla folks rätt att bestämma sitt eget öde. Han talade om avspänningens positiva dynamik och hur det ena steget underlättar det andra. Han sade också att den växande fredsrörelsens uttalade oro tas på allvar av regeringen och att den aktiva utrikespolitiken inte gör halt vid Europas gränser. Han talade även om vår uppslutning kring mänskliga rättigheter, fast grundad i vår demokratiska grundsyn, i folkrätten och i säkerhetspolitiska överväganden. Han talade till sist om vår kamp mot dödsstraffet, mot avrättningar utan rättegång och dom. Han talade om internationell utjämning och avspänning, om att tillgodose de enskilda människornas grundläggande behov och rättigheter.

Mot bakgrund av denna officiella deklaration av regeringen genom utrikesministern frågar jag med tillämpning i detta speciella ärende: Hur avser statsrådet att lösa den här situationen vid universitet i Linköping, en

situation med klart internationell bakgrund? Hur avser man att lösa den utan våld och med förhandlingar? Vilken avspänningens positiva dynamik avser statsrådet och regeringen att tillämpa i det här fallet? Tar statsrådet brevens uttalade oro med samma allvar som utrikesministern visade fredsrörelsen? Avser statsrådet att tillgodose dessa gästande enskilda människors grundläggande behov av och rätt till trygghet? Är statsrådet beredd att förebygga fortsatt våld och terror av det slag som förekommit i Sverige, bl. a. i Linköping, ett våld som i Västtyskland, i Indien och på Filippinerna nyligen krävt fyra iranska studenters liv i den heliga revolutionens namn.

Anf. 14 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Det är inom polisen i Linköping som man genom en särskild kommission utreder vad som hände den 2 februari. Utredningen kommer att bli klar inom kort, och den kommer också att klara ut om det blir nödvändigt med en prövning i allmän domstol.

Det aktuella bråket inträffade i samband med att Khomeini-anhängare firade årsdagen av regimens tillkomst. Detta sker varje år och är ofta förenat med vissa oroligheter, inte bara vid universitetet i Linköping, utan det har också förekommit vid andra universitet.

Som jag sade i mitt svar kan vi i och för sig förklara det våld som har förekommit, men inte acceptera det. Det är nu de olika universitetsmyndigheterna på orterna som tillsammans med studentkårerna och invandrar- och gäststuderandegrupper skall försöka se till att olika studerandegrupper kan umgås på de olika universitetsområdena.

Anf. 15 MONA SAINT CYR (m):

Herr talman! Jag har sedan jag ställde den här frågan hört talas om att man tillsatt en utredning, och det är givetvis tillfredsställande. Frågan är naturligtvis var den hamnar och vilka resultat den får.

De här oroligheterna i Linköping har alltså förekommit ett antal år, men de två senaste åren har de alltså tilltagit, och det har blivit en mycket kraftig polarisering.

Anledningen till de här oroligheterna under den vecka man firade revolutionen känner vi till. Men händelserna gjorde att de studenter som kände sig förföljda och utsatta fick hålla sig hemma för att undvika nya bråk. De är givetvis rädda med tanke på vad som hänt i andra länder. De vill ha garanti för att kunna fortsätta sina studier utan att riskera livet.

Jag tycker att detta ligger på ett högre plan än enbart på det lokala, och jag uttrycker därför min förhoppning att statsrådet helt enkelt kan säga att hon garanterar de här gäststudenternas liv och trygghet i vårt demokratiska land.

Anf. 16 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Jag vill också påminna Mona Saint Cyr om att enligt den s. k. disciplinförordningen som gäller statlig och kommunal högskoleutbildning kan en studerande skiljas från undervisningen under högst sex månader om

han eller hon allvarligt stör eller hindrar undervisningen. De här reglerna finns ju tillgängliga för alla lokala universitetsmyndigheter. Jag hoppas att man inte behöver tillgripa så drastiska åtgärder, utan jag kommer tillbaka till vad jag sade tidigare nämligen att man genom de lokala styrelserna, studentkårerna och de olika studerandegrupperna gemensamt måste klara ut en samlevnad av det här slaget.

Anf. 17 MONA SAINT CYR (m):

Herr talman! De lokala myndigheterna anser sig tydligen inte klara av den här situationen, och det är därför jag ansett – efter framställningar från flera håll – att det var berättigat att ställa den här frågan direkt till statsrådet.

Avstängningsmöjligheten föreligger givetvis – det känner man naturligtvis till också vid universitetet i Linköping. Men vi måste ha klart för oss vad en avstängning skulle innebära för de här studenterna. Det skulle ske en automatisk utvisning. I dagens läge får de sina pass prövade varje år, och de skall då dels visa att de har medel att studera för, dels visa studieresultat. Dessa studenter är i en mycket allvarlig situation.

När det gäller de två grupperna är styrkeförhållandet 200 resp. 30. De senare, som är Khomeini-anhängare, utgör tre femtedelar av de iranska studenter som finns i Skandinavien. De är alltså koncentrerade till Linköping. Det finns någonting bakom detta, som vi måste ta reda på. Man kan inte enligt min mening utlämna de studenter som genom skrivelser till regering och statsråd begär skydd.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1982/83:359 om kurdernas situation i Iran och Irak, m. m.

Anf. 18 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Ola Ullsten har med anledning av vissa tidningsartiklar om invandringen från Iran och Irak frågat mig om regeringens syn på kurdernas situation i dessa länder samt efter vilka principer som kurder medges politisk asyl i Sverige.

Låt mig börja med den sista frågan. En kurd som reser till Sverige och åberopar politisk asyl får sin sak prövad här enligt gällande flyktingbestämmelser i utlänningslagen. Samma regler gäller för honom som för andra utlänningar som reser hit och anför politiska skäl.

Detta innebär att en kurd får stanna i Sverige, om han eller hon riskerar förföljelse, bl. a. på grund av sin etniska tillhörighet eller politiska uppfattning, eller har s. k. tungt vägande skäl mot att återvända till hemlandet. Inte heller skickas en sådan person till annat land om han eller hon inte har skydd i detta land.

När det så gäller den första frågan om regeringens syn på kurdernas situation i Iran och Irak kommer utrikesministern att närmare behandla detta

*Om kurdernas
situation i Iran
och Irak, m. m.*

*Om kurdernas
situation i Iran
och Irak, m. m.*

ämne i ett frågesvar i riksdagen den 12 april. Det är uppenbart att kurdernas situation i dessa båda länder har påverkats av bl. a. revolutionen i Iran, sammandrabbningar i Iran mellan den kurdiska gerillan och den iranska krigsmakten samt kriget mellan Iran och Irak.

Den svenska regeringen följer vaksamt utvecklingen i Iran och Irak. Det kan inte råda några som helst tvivel beträffande regeringens inställning till mänskliga rättigheter och förföljelse av utsatta grupper. Behandlingen av asylansökningar rörande personer från dessa länder sker givetvis mot bakgrund av denna inställning och i generös anda. Jag vill erinra om att ett stort antal kurder har fått fristad i vårt land.

Anf. 19 OLA ULLSTEN (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga. Svaret är litet allmänt hållet. Det framgår att Sverige inte skickar människor till länder där de inte har något skydd. Situationen i Iran och Irak beskrivs som allvarlig. Jag har inte mycket att invända emot detta.

Tyvärr är verkligheten inte riktigt lika problemfri. För en tid sedan kunde vi läsa i tidningarna om en 19-åring från Iran, som säkert inte utan skäl flydde från sitt land och som skickades som en flygande holländare från land till land. Han blev avvisad även från Sverige.

Vidare föreligger ett uttalande av en hög tjänsteman på invandrarverket. Till mångas stora överraskning sägs det där att irakiska medborgare, enkannerligen kurder, lugnt kan vistas i Iran – vad han nu grundar den bedömningen på. Det föreligger också en protest från Svenska röda korset, som ju inte precis kan anses vara en militant organisation. Man menar att den svenska flyktingpolitiken är ohållbar, när vi så hårt som varit fallet håller på den s. k. förstaasylprincipen. Den innebär att vi utan vidare kan skicka tillbaka människor bara därför att de har mellanlandat på vägen från det land som de flytt från.

Att sådant här förekommer är inte bra. Det är viktigt att vi fortsätter att föra en generös flyktingpolitik. Vi är skyldiga att göra det enligt internationella konventioner, och det är vidare en tradition hos oss. Regeringen har vidare ett bastant politiskt stöd när det gäller att föra en generös flyktingpolitik.

Vad är då en flykting? Jo, en flykting är en människa som har flytt från sitt land, därför att han eller hon förtrycks i sitt land och inte kan leva i frihet. En sådan situation föreligger i alla de länder som varit inblandade t. ex. beträffande den här 19-åringens resande.

Situationen i Iran är precis som framgår av svaret – om än något kryptiskt och avvaktande inför det svar som tydligen utrikesministern skall ge senare – sådan att man inte bör skicka människor tillbaka dit. Detsamma gäller Irak och Turkiet.

Det faktum att det handlar om kurder, som även före revolutionen i Iran och före kriget mellan Iran och Irak var hårt trängda på grund av sitt etniska ursprung, gör ju inte saken bättre.

Det faktum att vi prioriterar – vilket det i och för sig finns rimliga skäl för –

flyktingar från Latinamerika, får inte innebära att vi säger nej till praktiskt taget alla andra eller tillämpar hårdare principer när det gäller flyktingar från andra håll än som annars vore rimligt.

Det som alltid återopnas och som återopats också i den debatt som förts med anledning av det aktuella fallet har varit att om man släpper in en, så kommer det tusen efter. Man är alltså oroad för att det skall ske en organiserad invandring i stor skala.

Men låt mig till sist säga: Låt inte denna oro ta över de humanitära skäl som måste vara avgörande när man bedömer en människa som söker politisk asyl i Sverige.

Anf. 20 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Ola Ullsten och jag är överens om att det är mycket viktigt att vi lever upp till ambitionen att föra en generös flyktingpolitik, att ställa upp för människor som behöver skydd i vårt land. Det är också viktigt att i det sammanhanget diskutera principen om första asylland. Och det är väl egentligen detta som ligger bakom en del av Ola Ullstens funderingar.

Av informationer från vår ambassad i Teheran framgår bl. a. att de irakiska kurderna inte förföljs i Iran och inte heller riskerar att sändas tillbaka till Irak. De har således ett visst skydd i Iran. Men naturligtvis kan det i vissa enskilda fall finnas personer som har skäl mot att återvända till Iran. Därför kommer en prövning i enskilda ärenden av politiska skäl gentemot Iran att ske i generös anda. Om minsta risk bedöms föreligga för att vederbörande kommer att råka illa ut vid ett återsändande, får han eller hon stanna i Sverige.

Jag vill också beröra frågan om den 19-årige iranier som kommit från Iran till Turkiet. I Turkiet har han efter en kortare tids vistelse fått hjälp att resa till Sverige. Väl framme här konstateras det att han saknar för Sverige gällande inresehandlingar, varför det beslutas att han skall avvisas till Turkiet, det land som han närmast kommer ifrån. Innan avvisningen verkställs inhämtar invandrarverket upplysningar, bl. a. från FN:s flyktingkommisariat, som klart visar att iranier som vistas i Turkiet inte riskerar att återsändas till hemlandet. Avvisningen till Turkiet verkställs. Av olika skäl accepteras inte iraniern av de turkiska myndigheterna utan försätts "in orbit". Iraniern tar sig därefter på olika vägar tillbaka till Sverige. I detta läge, herr talman, tillåts han resa in. Och enligt invandrarverket kommer han nu att beviljas en fristad i Sverige.

Anf. 21 OLA ULLSTEN (fp):

Herr talman! Det sista beskedet som vi fick tycker jag var bra. Det visar på värdet av att hålla ögonen på både invandrarverket och invandrarministern. Till sist faller de till föga, och det är bra, allra helst som den första bedömningen som gjordes – om att det var tämligen ofarligt att skicka kurder till Turkiet – ju mycket brutalt motsägs av Amnestys rapporter, som talar om åtskilliga kurder som sitter i fängelse i Turkiet och som dött i fängelse under omständigheter som vi lätt kan föreställa oss.

Tisdagen den
5 april 1983

*Meddelande om
interpellation*

*Om åtgärder för
att främja de
mänskliga rättig-
heterna i Uruguay*

Det är sant som invandrarministern säger att problemet med första asylland måste beaktas. Vi kan naturligtvis inte utan vidare acceptera att andra länder skickar flyktingar till oss utan att ta sitt ansvar. Men här tror jag att det vore bra om invandrarministern kunde ta fasta på den svenske Röda kors-chefens förslag till sådana överläggningar, i varje fall mellan de europeiska länderna, som innebär, att man slipper uppleva den typ av händelser som exemplifieras av den 19-åring som skickades från land till land i Europa och som till sist, dess bättre, ändå får stanna i Sverige. Jag tror att ett samarbete mellan länder som har samma humanitära syn skulle kunna minska antalet sådana mänskliga tragedier.

Anf. 22 Statsrådet ANITA GRADIN:

Herr talman! Som vi alla vet är flyktingsituationen i världen mycket allvarlig. Det finns mellan tio och tolv miljoner flyktingar. I det läget är det självfallet angeläget att de länder som ställer upp när det gäller flyktingpolitik också delar på bördorna och hjälps åt att lösa de olika problem som finns på området.

Jag har redan i annat sammanhang svarat Röda kors-chefen att vi för svensk del är beredda att också se till att det kan bli överläggningar dels för att vi i de olika länderna skall dela på bördorna, dels för att vi skall föra en seriös diskussion om de s. k. flyktingarna "in orbit".

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Meddelande om svar på interpellation 1982/83:94

Anf. 23 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Med hänvisning till riksdagsordningen 6 kap. 1 § vill jag meddela att jag på grund av utlandsresor ej kommer att besvara interpellationen av Rune Ångström om behandlingen i Iran av Bahai-religiösa inom den angivna tiden fyra veckor. Jag kommer att besvara interpellationen vid den tidpunkt som jag kommer överens med interpellanten om.

9 § Svar på fråga 1982/83:336 om åtgärder för att främja de mänskliga rättigheterna i Uruguay

Anf. 24 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Kerstin Anér har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta i syfte att främja de mänskliga rättigheterna i Uruguay.

Under militärens tioåriga maktinnehav i Uruguay har allvarliga och omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna begåtts. Behandlingen av de politiska fångarna har varit särskilt upprörande. De demokratiska krafterna växer sig i dag allt starkare i landet. En framgång för demokrati-

seringssträvandena måste bygga på att grundläggande mänskliga rättigheter ånyo respekteras.

Jag gav i höstas i uppdrag åt vår FN-delegation att undersöka om det i generalförsamlingen fanns en majoritet för att ta upp situationen i Uruguay. Sådana förutsättningar visade sig tyvärr inte vara för handen. Sverige är f. n. inte medlem av FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna. Detta begränsar i viss mån våra möjligheter att inom FN:s ram ge uppmärksamhet åt övergrepp i olika länder. Regeringen kommer givetvis att fortsätta följa utvecklingen i Uruguay med uppmärksamhet.

Vidare kommer även fortsättningsvis en generös flyktingpolitik att tillämpas i förhållande till politiskt förföljda från Uruguay. Inom ramen för det humanitära biståndet ger Sverige bl. a. stöd åt de politiska fångarna och deras anhöriga. Uruguays regering tillåter inte internationella hjälporganisationer som Röda korset att ha permanent verksamhet i landet. Röda kors-kommittén har dock enligt uppgift nyligen utverkat tillstånd från de uruguayiska myndigheterna att besöka de politiska fångarna i fångelserna.

Anf. 25 KERSTIN ANÉR (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka utrikesministern för svaret. Jag är särskilt glad över att Röda korset kommer att få någon möjlighet till insyn.

Det är klart, herr talman, att jag inte väntar mig att den svenska regeringen plötsligt skall kunna avskaffa förtryck och tortyr i ett annat land. Men vad jag vill, och vad som faktiskt är möjligt, det är att hålla indignationen levande över vad som förekommer i världen – inte så långt borta i från oss som vi kanske tror.

Vad vet svenska folket om Uruguay? Ja, några vet väldigt mycket, och det är medlemmar i Amnesty, som håller kontakten med politiska fångar i detta land och försöker hålla modet uppe hos dem. Andra svenskar borde komma ihåg att för 15 år sedan var Uruguay lika demokratiskt som Sverige och var en berömd välfärdsstat i Latinamerika. På förfärande kort tid har landet förlorat sin frihet, sin demokrati, sin rätt att bilda fria organisationer osv. Det får vi inte glömma bort.

Vi måste tänka på, att den risken finns för alla länder. Demokratien är aldrig vunnit för evigt. Den måste vi alltid arbeta och kämpa för, och var den än förolämpas och såras är det vi som blir förolämpade och sårade. Vi måste säga ifrån – för såväl Uruguays, världens som vår egen skull.

Jag skulle därför vilja be utrikesministern att något förtydliga vad som menas med att den svenska regeringen skall följa utvecklingen med uppmärksamhet.

Allmänna val lär vara utlovade i Uruguay till nästa år. Kan det möjligen vara en öppning för större insyn från den internationella opinionen, enligt utrikesministerns utgångspunkter, och kommer Sverige att ta några direkt-kontakter med Uruguays regering i den här frågan, såsom skedde exempelvis i juli 1982?

Tisdagen den
5 april 1983

*Om åtgärder för
att främja de
mänskliga rättig-
heterna i Uruguay*

Anf. 26 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Uruguay har utsatts för hård kritik och fördömanden från bl. a. FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna, från OAS MR-kommission, från Interparlamentariska unionen, amerikanska kongressen, kyrkornas världsråd, Amnesty International och Internationella juristkommissionen.

Ett allmänt intryck är tyvärr att regimen är mycket litet påverkbar. I en del fall har dock opinionsyttringar från skilda regeringar – inte minst från Sverige – lett till en bättre behandling av fångarna i fängelserna och t. o. m. räddat livet på enskilda fångar. Därför delar jag Kerstin Anér's uppfattning att vi skall ge vår mening till känna så fort möjlighet föreligger.

Jag menar också att det är beklagligt att vi inte i generalförsamlingen kunde samla majoritet för en resolution om situationen för de mänskliga rättigheterna i Uruguay.

Det är riktigt, som Kerstin Anér säger, att det talas om ett kommande val i Uruguay, och militären talar om en demokratisk öppning. Hittills förefaller det dock ha varit en öppning på militärens egna villkor. Men vi kommer att använda alla möjligheter för att klargöra vår uppfattning – för att så långt det är möjligt tillgodose de mänskliga rättigheterna i Uruguay.

Anf. 27 KERSTIN ANÉR (fp):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern också för löftet att Sverige skall hålla ett öga på Uruguay.

Jag skulle vilja avsluta debatten med att låta en av fångarna i Uruguay själv få ordet. Det är en ung skald. Han är bara 33 år, och han heter Daymán Cabrera.

Han har suttit i mer än tio år i fängelse. Han har varit svårt torterad i flera omgångar och han är lungsjuk. Han behandlas på det sätt som man i det landet brukar behandla sina minst 1 200 politiska fångar: De blir inte direkt dödade, men de misshandlas och får ingen medicinsk vård, så att de så småningom dör en s. k. naturlig död.

Den här unge mannen har i fängelset skrivit dikter, och en av dem slutar på följande sätt:

Vi måste återerövra
den tid som tillhörde oss
de förlorade åren
dina händer
och jag måste återvända till din blick
för evigt
sökande detta ljus
med vars hjälp jag kan återfinna
resten av min mänsklighet

Det här är en röst som inte skall kvävas. Den skall höras, ut över fängelsemurarna.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1982/83:352 om den svenska FN-delegationens genomgång av utrikesministrernas anförande i generalförsamlingen den 15 oktober 1982

Nr 110

Tisdagen den
5 april 1983

Anf. 28 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Per Unckel har till mig ställt följande fråga: "Kan utrikesministern bekräfta att jag vid genomgången av FN-talet den 14 oktober på förmiddagen framförde kritik i just de delar statsministern hänvisade till i riksdagsdebatten?"

Som ett led i strävandena att i riksdagen förankra utrikespolitiska ställningstaganden utser regeringen en FN-delegation bestående av företrädare för olika partier. Att de utsedda parlamentarikerna följer arbetet i FN är en klar fördel för partiernas och riksdagens befattning med internationella frågor.

Även om FN-delegationen består av företrädare för olika partier har det aldrig förutsatts något annat än att de i delegationen ingående riksdagsledamöterna är regeringens ombud.

Skulle det inom delegationen uppstå skilda meningar om hur Sverige bör uppträda i generalförsamlingen åligger det regeringen, dvs. utrikesministern, att i överensstämmelse med sitt konstitutionella ansvar ta slutlig ställning.

Om en ledamot har en annan mening än delegationen i övrigt eller regeringen, kan detta givetvis klargöras i delegationen. Det kan också tas upp i samband med att riksdagen behandlar FN-frågor.

Vad så gäller Per Unckels uppträdande vid höstens generalförsamling vill jag anföra att Per Unckel vid den genomgång som gjordes av mitt anförande framförde ändringsförslag på ett tiotal punkter. Så gott som alla dessa ändringsförslag accepterades. Men när Per Unckel ville att kritik skulle framföras mot Cubas påstådda intervention i centralamerikanska stater fick detta inte stöd i delegationen och heller inte hos mig. Vid genomgången av talet hade Per Unckel däremot inga invändningar att göra mot att jag i mitt anförande beskrev vissa regimer som diktaturer. Det är denna passus i talet som statsministern nu hänvisat till. På den punkten framförde Per Unckel kritik i intervjuer från New York, en kritik som innebar att Per Unckel anslöt sig till vad en amerikansk delegationsmedlem genmält gentemot mig i generalförsamlingens debatt.

Att en medlem i vår FN-delegation i anslutning till ett meningsutbyte mellan en företrädare för den svenska regeringen och en företrädare för en utländsk regering offentligt uttalar sin förståelse för den främmande statens representant är något vars lämplighet starkt kan ifrågasättas. Ostridigt är under alla förhållanden att Per Unckel under genomgången av talet inte kritiserade den av mig uttalade formuleringen om vissa diktaturregimer. Det var först sedan en amerikansk delegat kritiserat mitt sätt att karakterisera vissa stater som diktaturregimer som Per Unckel framförde en motsvarande kritik.

Om den svenska FN-delegationens genomgång av utrikesministrernas anförande i generalförsamlingen den 15 oktober 1982

Tisdagen den
5 april 1983

*Om den svenska
FN-delegationens
genomgång av
utrikesministerns
anförande i
generalför-
samlingen den 15
oktober 1982*

Anf. 29 PER UNCKEL (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka utrikesministern för svaret på min fråga.

Låt mig först slå fast: I anslutning till FN:s generalförsamlings session i New York i höstas uttalade jag mig kritiskt om det avsnitt i utrikesministerns anförande som handlade om Centralamerika: jag ansåg verklighetsbeskrivningen onyanserad och ensidig. Dessutom gav jag offentlighet åt denna min uppfattning mer än tolv timmar innan utrikesministern äntrade Förenta nationernas talarstol.

Lennart Bodström försöker nu å sin sida hävda ståndpunkten att kritiken i själva verket var begränsad och att jag bara skulle ha krävt någon liten ändring eller något litet tillägg om att Cuba också var inblandat i händelserna i regionen. Det är en ståndpunkt som inte ens Pierre Schori, utrikesministerns kabinettssekreterare, ville hävda när Aftonbladet för ett halvår sedan försökte sig på motsvarande trick. nämligen att göra gällande att jag offentligt hade kritiserat regeringen utan att ha grund för det i interna krav i delegationen. Då var, utrikesministern, Pierre Schori tillräckligt rakryggad för att ringa upp och faktiskt säga att jag hade fog för mina påståenden om lögn i Aftonbladet.

När det gäller den andra delen av svaret – att jag skulle ha fallit in i USA:s kritik av Sverige – rekommenderar jag utrikesministern att ta del av mina uttalanden som finns publicerade i Kvällsposten och som gjordes efter det att utrikesministerns presskonferens inför talet hade avslutats men innan talet hölls.

När detta väl klarlagts finns det skäl att fråga vart utrikesministern egentligen vill komma. Är det möjligen det, att bara för att USA kritiserade den svenska regeringen så borde vi moderater plötsligt instämma i en bedömning som den svenska regeringen givit uttryck för och som vi dessförinnan kritiserat?

Herr talman! Den här diskussionen skulle inte bli fullständig om vi inte också redovisade hur den svenska regeringen reagerade på den amerikanska reaktionen. Före den amerikanska reaktionen uttalade sig utrikesministern enligt Kvällsposten på följande sätt: "USA har utan tvekan spelat en viktig roll när det gäller att hålla diktaturerna i Centralamerika vid liv." En dag senare, efter den amerikanska kritiken, heter det enligt tidningen Expressens på band inspelade samtal med utrikesministern: "Jag har anledning att utgå från att Förenta staterna inte avser att den amerikanska hjälpen skall användas för att förtrycka den egna befolkningen. Men jag har skäl att tro att, även om Förenta staterna har den avsikten, att det inte skall användas på felaktigt sätt, så blir det använt mot befolkningen i dessa länder."

Herr talman! Här fick Bodströmdoktrinen sitt allra tydligaste åskådningsexempel. Inför kritiken lade sig utrikesministern platt på den amerikanska jorden.

Anf. 30 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Per Unckel har här meddelat oss en nyhet, att han tolv timmar före det att jag höll mitt anförande i FN:s generalförsamling offentliggjorde sin kritik emot detta. Är det också tänkbart att det var på den vägen som de amerikanska myndigheterna underrättades om anförandets innehåll, eller ingick detta särskilda förbehåll i den offentlighet som ni därvid lämnade?

Låt mig nu slå fast några enkla fakta. I FN-delegationen har herr Unckel fört fram vissa synpunkter på avsnittet om Centralamerika. Det var visserligen inte exakt på den punkten som Adelmans kritik avsågs, men det gällde i alla fall den del av talet som handlade om Centralamerika. När Adelman sedan talat och betecknat den svenska ståndpunkten som lögnaktig och motbjudande framträder herr Unckel i Sveriges Radio och säger att den analys som regeringen gjort är felaktig. Det är, säger herr Unckel, medvetet politiskt vinklade analyser. Man borde, säger Per Unckel vidare, inte bli förvånad om andra stater reagerar på felaktigheterna.

Här har vi alltså en situation där den svenska uppfattningen står mot den amerikanska i en debatt i generalförsamlingen. Det gäller, Per Unckel, att välja sida. I det läget solidariserar ni er med en främmande makts representant. Den svenska uppfattningen har kommit fram efter en diskussion i vår FN-delegation. Ni har framfört er mening, men de övriga partierna, socialdemokraterna, folkpartiet och centern, har genom sina representanter inte delat er mening. Följaktligen har den inte tagits in i talet.

På motsvarande sätt förhåller det sig i riksdagen. Då moderaterna i utrikesutskottet riktar kritik mot deklARATIONEN i FN, går inte utskottets övriga ledamöter med på moderaternas kritik, som i stället får framföras i form av ett särskilt yttrande. När sedan utskottets betänkande och det särskilda yttrandet diskuterades i riksdagen stod moderaterna här i kammaren ensamma i sin kritik.

Anf. 31 PER UNCKEL (m):

Herr talman! Utrikesministern läser uppenbarligen inte de frågor som ställs till honom: Den "nyhet" han just presenterade står i frågan, som utrikesministern kunnat finna om han hade behagat att läsa den. "Nyheten" finns vidare publicerad i tidningen Kvällsposten som ett resultat av det offentliggörande som jag tidigare hänvisade till – ett offentliggörande som f. ö. skedde vid ett tillfälle då Lennart Bodström själv var närvarande i lokalen och hade möjlighet att följa offentliggörandet ord för ord. Det är en nyhet inom dubbla citationstecken som Lennart Bodström presenterar till kammaren.

Vi tyckte det var vår uppgift, Lennart Bodström, att klart ange vår ståndpunkt. Vi ansåg beskrivningen av de centralamerikanska förhållandena som onyanserad. Jag fick inte gehör för detta, men är då enligt min mening fri att uttala min kritik.

Det gäller att välja sida, säger Lennart Bodström. Välja sida med

Nr 110

Tisdagen den
5 april 1983

*Om den svenska
FN-delegationens
genomgång av
utrikesministerns
anförande i
generalför-
samlingen den 15
oktober 1982*

anledning av vad? Skall moderaterna, bara därför att regeringen blir kritiserad, plötsligt sluta upp bakom regeringens uppfattning när den är så uppenbart vinklad av egna politiska föreställningar? Nej, sådant ställer vi moderater inte upp för. Vi ställer upp bakom en utrikespolitik som är nyanserad och som ger en korrekt beskrivning av verkligheten.

Herr talman! Får jag också säga att det är en ohemul anklagelse som utrikesministern slänger ur sig från talarstolen när han insinuerar att moderaterna skulle ha sprungit med utrikesministrernas anförande till den amerikanska regeringen. Är utrikesministern beredd att ge ett enda bevis för att så skulle vara fallet? Om inte, be i så fall om ursäkt här och nu för den typen av uttalanden!

Anf. 32 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Om herr Unckel ger offentlighet åt ett uttalande tolv timmar innan det hålls, är det då inte troligt att någon av dem som får del av denna offentlighet kan tänkas ha meddelat de amerikanska myndigheterna vad ni har sagt? Jag kan inte förstå att ert uppträdande här är det korrekta, och varför man över huvud taget skall ha all denna apparatur med dubbla lås och krypto m. m. på våra ambassader, när de som ingår i delegationen talar om vad ett tal innehåller innan det har hållits och vilka delade meningar som har funnits om det.

Jag har inte väckt den här frågan, utan den är väckt av herr Unckel, som på något egendomligt sätt vill ha beröm eller förståelse för det uppträdande som ni är ansvariga för. Men det kan ni inte få. Det är alltför anspråksfullt. Jag har bara att konstatera att vad ni har ägnat er åt när ett replikskifte utspelas mellan företrädare för en stormakt och företrädare för Sverige är att i t. ex. Sveriges Radio – ni nämner nu även andra massmedia – närmast sjunga växelsång med denna stormakts representanter. Om ni anser att detta är det korrekta sättet att uppträda får väl ert uppträdande vara svar nog.

Anf. 33 PER UNCKEL (m):

Herr talman! Utrikesministern måste nu fullständigt ha tappat koncepterna. Det offentliggörande av utrikesministrernas anförande som han anklagar moderata samlingspartiet för gjorde han själv vid den nämnda presskonferensen. På fråga från journalisterna huruvida moderaterna ställde sig bakom de passusar som utrikesministern blev kritiserad för, har jag deklarerat vad moderata samlingspartiets mening är. Att kalla detta för att springa amerikanernas ärenden, Lennart Bodström, är faktiskt – lindrigt uttryckt – att begå våld på sanningen.

Jag upprepar frågan: Vad har Lennart Bodström för fog för anklagelsen att moderaterna skulle gå amerikanernas ärenden? Om det inte finns några bevis, Lennart Bodström, be om ursäkt för anklagelsen innan det här blir riktigt allvarligt!

Det räcker med att Olof Palme i riksdagens talarstol säger att moderaterna reagerar på regeringens felaktigheter först efter det att USA har gjort det. När fakta i målet kommer fram, nämligen att vi har gjort det i FN-

delegationen och att vi har givit offentlighet åt det innan USA har kritiserat regeringen, då tar Lennart Bodström till nästa lögn för att försöka dölja regeringens reträtter.

Medge, Lennart Bodström, att ni från början i denna debatt har varit ute på förskräckligt djupt vatten!

Anf. 34 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Det är riktigt att talet lämnades ut till journalisterna vid en press briefing. Men att denna gemensamma ståndpunkt som därmed var utformad i den svenska delegationen skulle åtföljas av några reservationer från er eller någon annans sida som sedan kan vidarebefordras till all världen ser jag inte som det mest naturliga.

När det gäller statsministerns yttrande har han talat om hur yngre moderater uppträder. Att ni känner er träffade är en sak, men det finns ju andra yngre moderater än ni.

I tidningen Expressen dagen efter talet fanns t. ex. ett uttalande av herr Bildt som ostridigt gjorde sitt uttalande i kritik mot den svenska regeringen sedan han förmodligen hade hört herr Adelman, såvitt han inte specialinformerats av herr Unckel.

Anf. 35 PER UNCKEL (m):

Herr talman! Nu börjar det bli dimmigt omkring vad som egentligen hände klockan halv tolv vid presskonferensen efter FN-ambassadörens middag.

Vad som då hände var emellertid. Lennart Bodström, att efter det att Lennart Bodström hade presenterat talets innehåll riktades en fråga till mig huruvida jag ställde mig bakom den Centralamerikabeskrivning vi nu debatterar. Jag talade då om, att jag hade framfört kritik, och jag redogjorde i anslutning till presskonferensen för denna kritiks innehåll.

Var ligger, Lennart Bodström, tillstymmelsen till bevis för att vi har gått amerikanernas ärenden? Upp till bevis nu, eller ge en ursäkt i debatten i dag!

Lennart Bodström överger nu tydligen sin första bastion, där vi utgick från att jag var den yngre moderaten. Det kanske är Carl Bildt som skall stå här i talarstolen i stället för mig, om jag förstod Lennart Bodströms inlägg rätt. Carl Bildt uttalade sig på moderata samlingspartiets vägnar efter det att han och jag hade rådgjort med varandra. Så formas politik inom moderata samlingspartiet, Lennart Bodström!

Men får jag, herr talman, innan debattiden alldeles är slut, fråga Lennart Bodström: Hur kunde det komma sig att den svenska regeringens inställning från den ena dagen till den andra ändrades från att först ha gått ut på att det var USA som kritiserades och därefter de centralamerikanska staterna? Det är en händelse som ser ut som en tanke, att den amerikanska kritiken hade kommit dessemellan.

Tisdagen den
5 april 1983

*Om den svenska
FN-delegationens
genomgång av
utrikesministerns
anförande i
generalför-
samlingen den 15
oktober 1982*

Anf. 36 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Den svenska regeringens uppfattning ändrades inte i något avseende efter herr Adelmans kritik. Jag har gått igenom bl. a. det uttalande som jag gjorde för Dagens eko och för TV, där det klart framgår att vi kritiserade de diktaturer som förekommer i Centralamerika.

Sedan finns det här en viktig principfråga: På ett tiotal punkter framförde herr Unckel kritik. Ni kunde inte begära att alla era punkter skulle tillgodoses. Menar ni då, att om ni sitter i en förhandlingsdelegation, så har ni en möjlighet kvar, nämligen att därefter på främmande mark gå ut och kritisera de ståndpunkter som ni inte har fått igenom? Det är inte säkert att vi i så mycket större utsträckning gillade de synpunkter som ni fick godkända, men vi godtog dem för husfridens skull.

Det är ju inte mycket mening med att sitta och diskutera hur en version skall utformas, om var och en efteråt går åt sitt håll och framhåller vad man anser vara det rätta.

Anf. 37 PER UNCKEL (m):

Herr talman! Jag skall läsa utrikesministerns uttalanden i Expressen och Kvällsposten sakta.

I Kvällsposten säger utrikesministern dagen innan den amerikanska kritiken framfördes:

”USA har utan tvekan spelat en viktig roll när det gäller att hålla diktaturena i Centralamerika vid liv.”

I Expressen dagen därpå: ”Jag har anledning att utgå från att Förenta staterna inte avser att den amerikanska hjälpen skall användas för att förtrycka den egna befolkningen.”

Är detta, Lennart Bodström, samma ståndpunkt, så inställer sig frågan: Varför skrev ni då inte redan från början som Expressen refererade Lennart Bodström andra dagen, utan lät detta bli ett tillrättaliggande, efter det att ni blivit utsatt för den amerikanska kritiken.

Och så principfrågan: Jag menar, Lennart Bodström, att min skyldighet är att redovisa moderata samlingspartiets ståndpunkt, och i den mån jag inte får gehör för den anser jag mig ha frihet att redovisa denna ståndpunkt offentligt, precis som det här närvarande statsrådet Bigitta Dahl ansåg sig ha frihet att redovisa sin inställning som FN-representant 1980 i fråga om Östra Timor.

Anf. 38 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Vad som har stått i Kvällsposten kan jag inte säga. Jag har däremot gått igenom mina uttalanden som de gjordes i Sveriges Radio, och där är det i alla fall fråga om min egen röst, så de uttalandena kan inte förvanskas. Där klargör jag på kvällen efter anförandet att vi står fast vid våra ståndpunkter och att ingenting tas tillbaka.

Slutligen konstaterar jag att vi har olika uppfattningar om vilket uppträdande man bör ha inom en delegation. Jag avser varken att be om

ursäkt för min uppfattning eller att karakterisera herr Unckels. Omständigheterna talar väl för sig själva.

Nr 110

Tisdagen den
5 april 1983

Anf. 39 PER UNCKEL (m):

Herr talman! Till utrikesministern några råd.

För det första: Läs Kvällspostens referat av den egna presskonferensen! För det andra: Be om ursäkt för insinuationen att moderaterna skulle gå någon annans ärenden. För det tredje: Undersök skillnaden mellan utrikesministerns uttalande den första och den andra dagen. Varför kunde vi inte, herr utrikesminister, om det nu var så att alla var ense, diskutera Centralamerikapunkten ordentligt i FN-delegationen? Varför avsnoppades de moderata synpunkterna då med formuleringen "som Per Unckel vet är detta en gammal debatt"?

Jag tror att det ligger någonting i skrivierna i de tidningar som i anslutning till detta lät påskina att regeringen hade valt att ge en ordentlig positionsmarkering till känna i fråga om Latinamerika, men att fötterna blev kalla när USA hade kritiserat. Sådant ger inte intryck av stabilitet i den svenska utrikesförvaltningen.

Anf. 40 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Jag skall hålla i minnet, att om en delegation som jag leder diskuterar vissa frågor och vi därvid gör medgivanden till herr Unckel på vissa punkter, medgivanden som kanske inte var och en av oss speciellt gillar, har vi inte att räkna med er lojalitet mot det gemensamt utformade uttalandet.

Anf. 41 PER UNCKEL (m):

Herr talman! Nu måste jag be Lennart Bodström om en mycket klar och entydig precisering. Menar utrikesministern och regeringen att partierna hädanefter i FN-arbetet skall avkrävas total lojalitet, dvs. att man skall ge regeringen rätten att under denna lojalitetsmantel uttala sig hur onyanserat som helst? Om detta är vad regeringen begär, kommer moderata samlingspartiet inte att ställa upp på sådana villkor. Vi kommer att kritisera och ge våra bidrag, och vi förväntar oss av regeringen respekt och lyhördhet, för åtminstone vi har landets bästa som utgångspunkt. Vi kommer inte för vår del att byta ståndpunkt som hoppande gräshoppor, från den ena dagen till den andra. Vi är beredda att när vi uttalar oss stå fast vid våra åsikter alldeles oavsett vad en främmande makt säger i sina repliker. Det är tydligen mera än vad man kan begära av socialdemokratien.

Anf. 42 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Få länder involverar sina parlamentariker mer i utrikespolitiken än Sverige. Vi går så långt som att, när ett regeringsuttalande skall göras, låta representanter för de olika partierna delta i utarbetandet av uttalandet, varvid det i betydande utsträckning tas hänsyn till deras synpunkter. Om detta i och för sig då också bör föranleda någon lojalitet mot

*Om den svenska
FN-delegationens
genomgång av
utrikesministerns
anförande i
generalför-
samlingen den 15
oktober 1982*

Tisdagen den
5 april 1983

*Om den svenska
FN-delegationens
genomgång av
utrikesministerns
anförande i
generalför-
samlingen den 15
oktober 1982*

gemensamt utarbetade uttalanden är en sak som var och en får avgöra efter sitt eget samvete.

Anf. 43 PER UNCKEL (m):

Herr talman! Vad utrikesministern säger, herr talman, innebär att FN-delegaterna i framtiden bör vara noga med vad de byter till sig när det gäller eftergifter från regeringens sida. Vad som är viktigt är tydligen förhandlingssituationen. Däremot tycks det inte vara viktigt om det som står i regeringens anföranden faktiskt speglar den verklighet som regeringen ger sig ut för att beskriva.

Min kritik, herr talman, går sammanfattningsvis ut på att regeringen så onyanserat har uttalat sig om en del av världen att detta bara några timmar efter uttalandet uppenbarligen blev uppenbart också för regeringen själv. Jag har uttalat kritik i denna del och gett regeringen mitt råd att ändra beskrivningen i fråga. Men här snoppade regeringens representanter av. Begär verkligen Lennart Bodström att man skall vara lojal efter en sådan behandling?

Anf. 44 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Det uttalande som jag gjorde stöddes i FN-delegationen av samtliga partier utom moderata samlingspartiet. Det har senare stötts av partierna i utrikesutskottet utom moderata samlingspartiet. Det har senare också stötts i debatterna i denna kammare av alla partier utom moderata samlingspartiet.

Jag har inte tagit tillbaka någonting, och jag menar att den svenska ståndpunkten ligger fast.

Herr Unckel har avvikit från denna. Det må ni gärna göra, men ni kan inte begära beröm för att ni går ut och kritiserar oss när ni befinner er i New York, eller före det att anförandet blir hållet.

Anf. 45 PER UNCKEL (m):

Herr talman! Nej, jag begär inte beröm. Men jag begär att även i framtiden få rikta kritik mot de delar av regeringspolitiken som jag ogillar, utan att bli ålagd någon munkavle.

Jag begär dessutom att slippa bli anklagad för att gå främmande makts ärenden. Olof Palme riktade en sådan anklagelse mot mig i riksdagsdebatten för några veckor sedan. Lennart Bodström har förgrovat den debatten ytterligare genom sina inlägg här i dag.

Hur skall vi, Lennart Bodström, kunna arbeta förtroendefullt med utrikespolitiken – för det är viktigt – om Lennart Bodström anklagar ledamöter av den svenska FN-delegationen för att springa med utrikesministerns anföranden till andra för att möjliggöra repliker?

Lennart Bodström, ta tillbaka anklagelsen!

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Meddelande om förhinder att besvara frågor, m. m.

Anf. 46 TALMANNEN:

Jordbruksminister Svante Lundkvist har anmält att han på grund av sjukdom är förhindrad att i dag dels lämna meddelande om tidpunkt för besvarande av de under punkterna 8 och 9 i föredragningslistan angivna interpellationerna, dels besvara de under punkterna 10–14 upptagna frågorna.

12 § Svar på fråga 1982/83:339 om strävan att stödja svenska oljeraffinaderier

Anf. 47 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Lennart Pettersson har frågat mig hur ett eventuellt godkännande av Kuwaits köp av Svenska Gulf stämmer med regeringens strävan att stödja svenska raffinaderier och kravet på en ökad raffinering av olja inom landet.

Beredningen av frågan om tillstånd för köpet av Svenska Gulf enligt lagen om utländska förvärv av svenska företag m. m. pågår f. n. i regeringskansliet. Jag är därför inte nu beredd att kommentera ärendet, vilket berör inte endast frågor kring den svenska raffineringsindustrin utan även andra viktiga ekonomiska och handelspolitiska frågor.

Regeringen kommer i höst att lägga fram en proposition om oljepolitiken. Det är regeringens avsikt att i propositionen behandla även den svenska raffineringsindustrins situation.

Anf. 48 LENNART PETTERSSON (s):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Även om det inte var mycket till besked i själva sakfrågan, får man kanske hysa förståelse för att energiministern inte vill föregripa regeringsbeslutet genom något direkt ställningstagande här i dag. Låt mig därför i mitt inlägg bara understryka tre saker.

För det första vill jag understryka vilken utomordentligt stor betydelse regeringens ställningstagande till ett eventuellt förvärvstillstånd för Kuwait har när det gäller att hjälpa eller stödja svensk raffinaderiindustri på den snabbt krympande oljemarknaden. På några få år har oljeförbrukningen i Sverige sjunkit från 25 miljoner ton till 17 miljoner ton. Går nu Svenska Gulf till ett företag som importerar raffinerade oljeprodukter, så försvåras branschens problem ytterligare i takt med den sjunkande förbrukningen.

För det andra är det viktigt att understryka det särskilda ansvar som regering och riksdag har för svensk raffinaderiindustri och dess anställda. Riksdagen har ju i stor enighet beslutat att oljeförbrukningen skall halveras fram till år 1990. Samhället har också belastat oljeprodukter med höga skatter och avgifter för att nå detta mål. Samtidigt har målsättningen också varit att så mycket som möjligt av oljeprodukterna skall raffineras inom

Nr 110

Tisdagen den
5 april 1983

*Meddelande om
förhinder att be-
svara frågor,
m. m.*

*Om strävan att
stödja svenska
oljaffinaderier*

Tisdagen den
5 april 1983

*Om upprustning
av äldre kraftverk*

landet för att minska vårt oljeberoende i kris- och knapphetsituationer.

Energiministern har upprepade gånger sagt att vi måste fortsätta att dra ner vårt alltför stora oljeberoende, men inom den ramen känner regeringen ett speciellt ansvar för svensk raffinaderiindustri i nuvarande svåra omställningsperiod.

Jag vill gärna tro energiministern på denna punkt, men det minsta man då kan begära är att regeringen säger ett klart nej till Kuwaits köp av Svenska Gulf. Gulfs 10 % av den svenska oljemarknaden behövs sannerligen för att täcka in en del av de svenska raffinaderiernas ökande överkapacitet.

För det tredje bör det slås fast att ett nej till förvärvstillstånd i sig inte innebär någon otillbörlig diskriminering av utländska företag.

Oljebranschen är vår största utlandsägda industribransch. Ingen – allra minst Kuwait, som har nationaliserat hela sin oljeindustri – borde misstycas om den svenska regeringen i nuvarande läge vill säkra en nationell oljepolitik och något minska den stora utländska marknadsandelen.

Herr talman! Att ge Kuwait förvärvstillstånd vore att slå in på en importväg som innebär allt större svårigheter för svenska oljeraffinaderier och deras anställda. Det är min förhoppning att regeringen håller fast vid sin tidigare linje att en ökande mängd oljeprodukter bör raffineras inom landet.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1982/83:366 om upprustning av äldre kraftverk

Anf. 49 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Bengt-Ola Rytting har frågat mig om jag tänker ta några initiativ för att uppnå det dubbla syftet att producera energi och skapa arbete genom upprustning av äldre kraftverk.

Regeringen eftersträvar självfallet att ta till vara alla möjligheter att skapa arbete, bl. a. genom de arbetstillfällena som uppkommer vid samhällsekonomiskt rimliga upprustningar av äldre vattenkraftverk.

Vattenkraftsanläggningarna i vårt land har tillkommit successivt under en mycket lång tidsperiod. De första vattenkraftverken i Sverige togs i drift för över 100 år sedan. Varje anläggning har utformats efter samtida tekniska och ekonomiska bedömningar. Det kan i dag i många fall vara motiverat att byta löphjul, vidga vattenvägar eller installera nya aggregat för att minska energiförlusterna och öka verkningsgraden. Ett genomförande av sådana åtgärder medför emellertid kostnader förutom för investeringar också för produktionsbortfall under ombyggnadstiden. Kostnaderna för enbart produktionsbortfall kan ibland bli avsevärt större än värdet av det beräknade energitillskottet. Det är således inte självklart att det alltid är ekonomiskt riktigt att genomföra effektivitetshöjande åtgärder i vattenkraftverk.

I en utredning som genomfördes år 1980 bedömde statens vattenfallsverk att åtgärder i landets befintliga vattenkraftverk som resulterar i en

produktionsökning av ca 1 TWh kan förräntas i rimlig omfattning. Vissa av dessa åtgärder har redan genomförts, andra pågår eller planeras.

Kort tid efter regeringens tillträde tillkallade jag en beredning med uppdrag att lägga fram en plan för hur det av riksdagen beslutade målet för vattenkraften, 66 TWh, skall kunna uppnås. I uppdraget ligger att bl. a. studera de aspekter Bengt-Ola Rytter tar upp. Vattenkraftsberedningen skall enligt sina direktiv avsluta sitt arbete senast den 1 juli 1983.

Frågan om upprustning av äldre vattenkraftverk övervägs sålunda fortlöpande.

Anf. 50 BENGTOLA RYTTER (s):

Herr talman! Jag får tacka energiministern för svaret på frågan. Bakgrunden till denna fråga är självfallet byggsysselsättningen, speciellt i mitt hemlän.

Vid de kontakter som jag har haft med dels älvräddare, dels kraftproducenter har det framkommit att man inte är medveten om de lättnader som finns i lagen om skatt på äldre vattenkraft. De tror att man inte befrias från den kapacitetshöjning som görs. Det vore högst önskvärt att information om detta verkligen kommer dessa parter till del, för att man skall kunna få litet bättre aktivitet på området.

I Kopparbergs län ägs större delen av vattenkraften av privata intressen, och där tycks motiven för att vidta effektiviseringar vara ganska svaga. Jag vet inte om det är nödvändigt att ytterligare stimulera den biten, eftersom informationen om den stimulans som redan ligger i lagförslaget inte har nått fram, men det kan finnas anledning att titta närmare på detta.

Därutöver måste det vara av intresse att man vidtar de effektiviseringsåtgärder som är möjliga att göra nu, när vi har ett relativt energiöverskott, så att man inte kommer i den situationen att man har gammaldags och oekonomiska anläggningar som måste åtgärdas när kärnkraften skall avvecklas.

Det är min förhoppning att energiministern, när hon tar ställning till vattenkraftsberedningens förslag, verkligen beaktar sysselsättningsaspekten och därvid ser på de regionala frågorna.

Anf. 51 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Får jag först understryka att det i direktiven för vattenkraftsberedningen finns klart inskrivet att man skall ta hänsyn till såväl miljö- och bevarandebestånden som sysselsättningsintressen och effekterna i de berörda och särskilt utsatta regionerna i vårt land.

Det är alldeles uppenbart att den beslutsförklaring som under lång tid har rått när det gällt vattenkraftsutbyggnad har medfört att många utbyggnadsobjekt, som skulle ha kunnat komma till utförande, inte har kommit till stånd – man har helt enkelt inte vågat fatta beslut. Och situationen kanske fortfarande är sådan, men nu i avvaktan på vattenkraftsberedningens förslag, som ju skall komma om bara några månader. Det är min och regeringens förhoppning att vattenkraftsberedningens arbete skall leda till att vi äntligen

Tisdagen den
5 april 1983

*Om planerad
utbyggnad av
vattenkraften*

kan få positiva beslut med bred parlamentarisk och opinionsmässig förankring.

Det är uppenbart att vattenkraftsutbyggnad betyder mycket både för energipolitiken och för möjligheterna att klara elförsörjningen också i en situation när kärnkraften avvecklas samt för sysselsättningen. Utbyggnad av den sortens anläggningar som nu diskuteras och som Bengt-Ola Rytting har tagit upp skapar sysselsättning på många håll, både för byggnadsarbetare och för industriarbetare som levererar utrustningen. Just nu behövs den sysselsättningen, därför att man har det mycket bekymmersamt när det gäller att klara den för både byggnadsarbetarna och arbetarna i de berörda företagen.

Anf. 52 BENGT-OLA RYTTING (s):

Herr talman! Som ett exempel kan jag nämna att bara vid fyra kraftverk i Dalarna skulle man få 460 årsarbetare sysselsatta, och det är inte småmålur i en sådan situation som vi har nu. Det är verkligen min förhoppning att vi kommer att få denna fråga behandlad på ett riktigt och konstruktivt sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1982/83:380 om planerad utbyggnad av vattenkraften

Anf. 53 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Kerstin Ekman har frågat mig om regeringen har för avsikt att ge tillstånd till ytterligare vattenkraftsutbyggnad innan vattenkraftsberedningen har slutfört sitt arbete.

Vattenkraftsberedningen skall enligt sina direktiv föreslå en plan för vattenkraftens utbyggnad till 66 TWh och redovisa resultatet av sitt arbete senast den 1 juli 1983.

Enligt vad jag har inhämtat från chefen för jordbruksdepartementet kommer inte ärenden om tillåtelse för vattenkraftsutbyggnad i fall där betydande motstående intressen finns att tas upp till beslut innan vattenkraftsberedningen har avslutat sitt arbete.

Anf. 54 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Anledningen till min fråga är att vi från folkpartiet anser att det är av oerhörd stor vikt att man avvaktar den parlamentariska beredningens ställningstagande och den plan för den framtida vattenkraftsutbyggnaden som den har i uppgift att lägga fram, innan man ger tillstånd för nya projekt.

Det svar jag har fått av statsrådet kan vid första påseendet verka lugnande. Men där finns tyvärr en passus som jag gärna skulle vilja att energiministern utvecklade vidare, nämligen den som gällde fall "där betydande motstående intressen finns". Som svaret nu är formulerat verkar det som om det vore en

bedömningsfråga om tillstånd skall ges eller ej – detta alltså redan innan beredningens arbete är slutfört. Jag hade verkligen hoppats att få ett mera entydigt nej som svar på min fråga.

Mot den bakgrund som jag har redovisat i min fråga, nämligen att regeringen före jul gav tillstånd till utbyggnad av Älglunds kraftverk i Rickleån samt de förslag som finns redovisade i budgetpropositionen, är oron fortfarande befogad. Jag har i frågan som exempel nämnt Voxnan. Det ligger en ansökan hos regeringen som gäller Hylströmmen. En utbyggnad där skulle innebära en mycket grym vildmarksexploatering. Strömmen är värdefull ur fritidsfiskesympunkt, och bl. a. utterbeståndet skulle hotas vid en utbyggnad.

Min fråga måste bli: Ligger ett sådant ärende inom ramen för förutsättningarna för att tillstånd skall kunna ges? Jag för min del bedömer det som klart olämpligt att över huvud taget gå vidare innan beredningen har redovisat sitt arbete.

Anf. 55 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Det uttalande som jag gjorde i dag är exakt detsamma som gjordes när vattekraftsberedningen tillsattes och som var en av förutsättningarna för dess arbete. Det betyder inte att varje vattenkraftsärende stoppas. Det finns nämligen ärenden som vid tillåtlighetsprövning har tillstyrkts av alla instanser. De har tillstyrkts av vattendomstolen, de gäller inte vattendrag som är undantagna från utbyggnad enligt riksdagens tidigare beslut och de avser projekt som kan ge värdefull sysselsättning och tillskott till energiförsörjningen. Den sortens ärenden måste kunna släppas fram. Av det skälet har regeringen gett tillstånd till utbyggnad av Porsi och Laxede liksom av Rickleån.

Rickleån tillhör inte de undantagna vattendragen. Den utbyggnaden har tillstyrkts av såväl vattendomstolen som sådana ansvariga remissinstanser som naturvårdsverket och kammarkollegiet. Men – och det är troligtvis på den punkten Kerstin Ekman och jag är oeniga – inget ärende som gäller vattenkraftsutbyggnad är av den naturen att det inte finns *någon* motståndare. Det är en romantisk illusion att tro det. Men om det är så att ett ärende handlar om ett icke undantaget vattendrag och det vid tillåtlighetsprövning har befunnits lämpligt för utbyggnad och om alla eller så gott som alla remissinstanser tillstyrker, då måste man ändå säga sig att det är nödvändigt att släppa fram ett sådant ärende, eftersom projektet kan ge värdefulla arbetstillfällen i delar av vårt land där arbetslösheten är mycket stor. Men jag upprepar att om det gäller ärenden där det råder tveksamhet på den punkten, då kommer regeringen att vänta med sitt ställningstagande till dess att vattenkraftsberedningen är färdig.

Anf. 56 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Det är helt klart att det kan vara mycket få objekt om vilka åsikterna inte går isär. Men det är väl ändå märkligt, statsrådet Dahl, att socialdemokraterna, som inte kunde godta det utredningsarbete som

*Om planerad
utbyggnad av
vattenkraften*

mittenregeringen påbörjade utan startade den nu arbetande vattenkraftsberedningen, inte vill avvakta det arbetets slutförande. Man har ju här chansen i regeringen att allsidigt utvärdera de resultat som beredningen kommer fram till. Man skulle ju kunna vänta med att fatta beslut under den korta tid som är kvar till dess att utredningen är klar, eftersom det finns en oro och bedömningen i alla fall måste bli godtycklig när det gäller de objekt som ligger framme för avgörande i regeringen.

I sitt svar till Bengt-Ola Ryttrar för en stund sedan hänvisade statsrådet till beredningen och ville inte ge något besked innan utredningsuppdraget var slutfört. Jag tycker att det vore bra om man kunde få samma svar när det gäller tillståndsgivningen för utbyggnad av vattenkraften. Effektiviseringen av befintliga kraftverk är ju ett av de mål som beredningen skall försöka verka för.

Anf. 57 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! För det första: I svaret till Bengt-Ola Ryttrar hänvisade jag till att vattenkraftsberedningens arbete – alltså innan man fått visshet om resultatet – kanske fortfarande höll tillbaka beslut i sådana fall där man kunde släppa fram arbeten som borde släppas fram och som jag tror att Kerstin Ekman också tycker är värdefulla: effektutbyggnader av äldre kraftverk. Jag uttalade den förhoppningen att man åtminstone i samband med vattenkraftsberedningens arbete äntligen kunde få underlag för de beslut som skulle kunna fattas.

För det andra: Vi tog beslut om utbyggnad av Porsi och Laxede, som hade tillstyrkts av alla ansvariga – även av älvräddarna. Det ger flera hundra jobb i flera år i Norrbotten, och vi kan få fram de jobben det här året åt människor som är i en förtvivlad situation. Skulle vi ha stoppat det?

Vi har utan att föregripa tillåtlighetsprövningen när det gäller Fatsjön anvisat medel i budgeten, så att de finns tillgängliga om regeringen vid den prövning som inte kommer att äga rum förrän efter vattenkraftsberedningens arbete kommer fram till att den utbyggnaden bör tillåtas. Det har vi gjort för att inte riskera att försena igångsättningen ytterligare en säsong i en – också i det fallet – av arbetslöshet drabbad bygd. Men vi har icke föregripit prövningen.

Jag vill fråga Kerstin Ekman: Skulle vi ha hindrat dessa arbeten, som behövs där uppe i norr?

Anf. 58 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Min fråga gällde faktiskt de ärenden om prövningstillstånd som ligger på regeringens bord. Jag tog upp Voxnan. Men det finns en oro också för att det kan finnas andra projekt, där man kommer in med förnyade ansökningar. Det är ju fråga om en ganska kort tid till dess att beredningen är klar med sitt arbete. Det är det vi talar om, statsrådet Dahl. Vad det gäller är månaderna fram till dess att beredningen är klar med sitt arbete.

Nu fick jag ju svar på en fråga, den om Fatsjön: att man skulle vänta med

beslut i det ärendet tills beredningen var färdig med sitt arbete. Det var i alla fall ett positivt besked.

Överläggningen var härmed avslutad.

Nr 110

Tisdagen den
5 april 1983

*Om den svenska
varvspolitiken*

15 § Svar på fråga 1982/83:335 om den svenska varvspolitiken

Anf. 59 Statsrådet ROINE CARLSSON:

Herr talman! Jörn Svensson har frågat industriministern om regeringen avser att inför förestående beslut om den svenska varvspolitiken låta sig vägledas av riksbankschefens uttalande i tidningen Arbetet att Svenska Varvs två kvarvarande anläggningar bör skrotas och om riksbankschefens uttalande kan få återverkningar på Svenska Varvs ställning på kreditmarknaden.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Som framgår av den varvsproposition som regeringen förelade riksdagen den 25 mars 1983 anser regeringen inte att något av storvarven i dag bör avvecklas med hänsyn till de sociala och regionala följderna detta skulle få. Regeringen föreslår därför i varvspropositionen trots det ansträngda statsfinansiella läget fortsatt men reducerad drift vid såväl Kockums som Uddevallavarvet.

Offentliggörandet av detta förslag bör få till följd att uttalanden som gjorts dessförinnan inte påverkar Svenska Varvs möjligheter till extern finansiering.

Anf. 60 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

En del av sin aktualitet och relevans har väl kanske den här frågan mist sedan den ställdes. Den ställdes nämligen i ett läge där man ännu inte visste något om innehållet i varvspropositionen – den hade ännu inte publicerats, och man visste heller inte exakt när den kunde väntas komma.

Det är ju emellertid trots allt så att Bengt Dennis ju inte är vilken privatperson som helst. När han går ut med ett så skarpt uttalande som han gjorde är det naturligtvis uppseendeväckande och kan föranleda diskussion. Bengt Dennis är ju inte bara regeringstjänsteman med ett förflutet i den stora epoken före 1976, utan han är också som riksbankschef ansvarig för betydelsefulla delar av den ekonomiska politik som sammanhänger med budgetläget och budgetpolitiken. Därför har hans uttalanden naturligtvis en viss relevans, och det var i det läget naturligt för oss att få ett klarläggande uttalande från någon ansvarig inom regeringen om vad som låg bakom hans utspel.

I den praktiska politiken går det ju dessutom ibland – inte alltid – till så, att man låter någon person som inte tillhör den närmaste regeringskretsen skicka upp en försöksballong. Det finns också de som tänker i den politiska

Tisdagen den
5 april 1983

*Om finansierings-
villkoren för
offshorekonstruk-
tioner*

förlängningen av den nuvarande situationen på ett sådant sätt att de med sådana här uttalanden vill förbereda och mjuka upp opinionen för allvarligare ingrepp i en viss näringsförhållanden än vad de för ögonblicket är beredda att göra. Vi kan nu från vår sida med tillfredsställelse notera att Bengt Dennis uttalande tydligen inte var en sådan försöksballong.

När det gäller Bengt Dennis själv, som jag tyvärr inte har möjlighet att debattera med här i kammaren, vill jag notera att det är ambitiöst av honom att vilja göra rätt för sin lön, men han kanske tog i litet väl skarpt denna gång.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1982/83:337 om finansieringsvillkoren för offshore-konstruktioner

Anf. 61 Statsrådet ROINE CARLSSON:

Herr talman! Kerstin Ekman har frågat industriministern om regeringen avser att vidta åtgärder för att förbättra finansieringsvillkoren för offshore-konstruktioner.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Som bekant har regeringen den 25 mars 1983 förelagt riksdagen en proposition om varvsfrågorna. I denna proposition föreslås olika åtgärder för svensk varvsindustri, bl. a. ett fortsatt men begränsat statligt stöd.

I propositionen behandlades också finansieringen av offshore-anläggningar. Det är riktigt att räntan för finansiering av sådana anläggningar under senare tid till följd av internationella överenskommelser höjts från 8,75 % till f. n. 13,1 %. Denna höjning har som Kerstin Ekman säger föranlett oro hos svenska leverantörer av offshore-anläggningar att de inte skall kunna erbjuda konkurrenskraftiga finansieringsvillkor vid försäljningar. I propositionen erinras därför om att det föreligger möjlighet till gynnsammare finansieringsvillkor än eljest om ett påvisbart anbud från ett utländskt varv ger anledning till en s. k. matchning.

Anf. 62 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min fråga.

De nya finansieringsregler som gäller sedan november månad för de svenska beställare som via fartygskreditnämnden vill finansiera beställningar vid svenska varv kommer att drabba offshore-sektorn hårt.

En ränta på 13,4 % är bra mycket mer än vad en utländsk beställare behöver betala. Räntan i det fallet blir densamma som den som gäller för beställning vid utländska varv. Det gäller också för svenska beställare vid utländska varv. Räntan blir då betydligt lägre, vilket medför svårigheter för svensk varvsnäring när det gäller att konkurrera.

Efter det att jag framställt min fråga har regeringen lagt fram sin s. k.

varvsproposition, proposition 1982/83:147. Den lösning på problemen som statsrådet föreslår i propositionen måste betraktas som en mindre god lösning. Det handlar alltså om möjligheten till gynnsammare finansieringsvillkor om ett påvisbart anbud från ett utländskt varv finns. Den s. k. matchningen är inget eftersträvt sätt att lösa problemen på.

Det måste vara bättre att ha generella regler, som beställare och leverantörer, och inte minst regeringen, kan följa. Regeringen slipper då den grannlaga uppgiften att från fall till fall bedöma graden av angelägenhet.

Min fråga är alltså: Anser statsrådet att man skall arbeta på att få till stånd en räntesats som medger en förmånligare behandling när det gäller offshore-plattformar och beställningar vid svenska varv?

Nr 110

Tisdagen den
5 april 1983

Om finansieringsvillkoren för offshorekonstruktioner

Anf. 63 Statsrådet ROINE CARLSSON:

Herr talman! Jag vill endast säga, Kerstin Ekman, att regeringen nu har lagt fram sitt förslag och att det skall bli föremål för behandling i utskott och riksdag. Därutöver har jag alltså inget att meddela.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1982/83:98 till kulturutskottet

1982/83:125 Bil. 1 punkt 3 till civilutskottet

i övrigt till försvarsutskottet

Bil. 2 till socialutskottet

Bil. 3 till trafikutskottet

Bil. 4 till finansutskottet

Bil. 5 punkt 1 till kulturutskottet

i övrigt till utbildningsutskottet

Bil. 6 till jordbruksutskottet

Bil. 7 till arbetsmarknadsutskottet

Bil. 8 till civilutskottet

Bil. 9 till näringsutskottet

1982/83:147 Bil. 1 till arbetsmarknadsutskottet

i övrigt till näringsutskottet

1982/83:151 och 153 till civilutskottet

18 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1982/83:2249 till civilutskottet

1982/83:2250 till försvarsutskottet

1982/83:2251 punkterna 2 och 5–7 till arbetsmarknadsutskottet

punkt 9 till skatteutskottet

i övrigt till näringsutskottet

19 § Föredrogs men bordlades åter

Finansutskottets betänkanden 1982/83:32 och 34

Justitiekottets betänkanden 1982/83:23 och 24
Lagutskottets betänkanden 1982/83:25 och 28
Socialförsäkringsutskottets betänkanden 1982/83:14 och 15
Trafikutskottets betänkanden 1982/83:12 och 16
Jordbruksutskottets betänkande 1982/83:25
Näringsutskottets betänkande 1982/83:28
Civilutskottets betänkanden 1982/83:17–21

20 § Anf. 64 TALMANNEN:

På morgondagens föredragningslista upptas socialförsäkringsutskottets betänkande 14 främst bland två gånger bordlagda ärenden.

21 § Anmäldes och bordlades

Propositioner och skrivelse

- 1982/83:117 Erkännande och verkställighet av österrikiska domar på privaträttens område
1982/83:129 Vissa studiesociala frågor (hälsovård för högskolestuderande, gymnasieelevers resor och återbetalning av studiemedel)
1982/83:132 Politiska sekreterare i kommuner och landstingskommuner
1982/83:133 Ändring i aktiefondslagen (1974:931)
1982/83:136 Ändring i lagen (1968:576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar
1982/83:137 Radiotidningar m. m.
1982/83:148 Ändring i lagen (1982:942) om svenska kyrkan
1982/83:152 Ändringar i lagen (1963:633) om biskopsval, lagen (1970:940) om kyrkliga kostnader och lagen (1970:939) om förvaltning av kyrklig jord
1982/83:154 Ändring i lagen (1980:2) om finansbolag, m. m.
1982/83:155 Överlämnande av allmänna pensionsfondens fjärde fondstyrelses årsredovisning
1982/83:156 Godkännande av tilläggskonvention till utlämningskonventionen den 24 oktober 1961 mellan Sverige och Amerikas Förenta Stater
1982/83:157 Följdlagstiftning till inkomstskattereformen, m. m.
1982/83:158 Åklagarväsendets regionala organisation m. m.
1982/83:160 Vissa anslag ur kyrkofonden, m. m.
1982/83:161 Ändring i civilförsvarslagen (1960:74)
1982/83:162 Reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m.

22 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

- 1982/83:2252 av *Eric Hägelmark* och *Kerstin Ekman*
1982/83:2253 av *Per Petersson m. fl.*
Riktlinjer för JAS-projektet (prop. 1982/83:119)

1982/83:2254 av *Thorbjörn Fälldin m. fl.*

1982/83:2255 av *Helge Hagberg* och *Ulla-Britt Carlsson*

1982/83:2256 av *Ola Ullsten m. fl.*
1982/83:2257 av *Lars Werner m. fl.*
Kommunalekonomiska frågor inför år 1984 (prop. 1982/83:90)

Nr 110

Tisdagen den
5 april 1983

1982/83:2258 av *Karl Boo m. fl.*
1982/83:2259 av *Christer Eirefelt*
1982/83:2260 av *Bo Finnkvist*
1982/83:2261 av *Thorbjörn Fälldin m. fl.*
1982/83:2262 av *Ing-Marie Hansson och Axel Andersson*
1982/83:2263 av *Evert Hedberg m. fl.*
1982/83:2264 av *Kerstin Nilsson*
1982/83:2265 av *Yngve Nyquist m. fl.*
1982/83:2266 av *Yngve Nyquist m. fl.*
1982/83:2267 av *Per Petersson*
1982/83:2268 av *Bruno Poromaa och Sören Häggroth*
1982/83:2269 av *Bruno Poromaa och Sören Häggroth*
1982/83:2270 av *Olle Svensson m. fl.*
1982/83:2271 av *Lars Werner m. fl.*
1982/83:2272 av *Rune Ångström m. fl.*
1982/83:2273 av *Alf Wennerfors m. fl.*
1982/83:2274 av *Staffan Burenstam Linder m. fl.*
1982/83:2275 av *Rolf Clarkson m. fl.*
1982/83:2276 av *Rolf Dahlberg m. fl.*
1982/83:2277 av *Per Unckel m. fl.*
Utveckling i Norrbotten (prop. 1982/83:120)

1982/83:2278 av *Gunilla André m. fl.*
1982/83:2279 av *Görel Bohlin*
1982/83:2280 av *Per Israelsson och Maj Kempe*
1982/83:2281 av *Bertil Lidgard m. fl.*
1982/83:2282 av *Margareta Palmqvist*
1982/83:2283 av *Hans Petersson i Röstånga och Kjell Johansson*
1982/83:2284 av *Jan-Eric Virgin m. fl.*
Underrätternas sammansättning m. m. (prop. 1982/83:126)

1982/83:2285 av *Staffan Burenstam Linder m. fl.*
1982/83:2286 av tredje vice talman *Karl Erik Eriksson m. fl.*
1982/83:2287 av *Ove Karlsson m. fl.*
1982/83:2288 av *Hans Nyhage och Arne Svensson*
1982/83:2289 av *Alf Wennerfors m. fl.*
1982/83:2290 av *Lars Werner m. fl.*
Åtgärder för tekoindustrin, m. m. (prop. 1982/83:130)

*Meddelande om
interpellationer*

23 § Anmäldes och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkande

1982/83:27 Vissa anslag under huvudtiteln Riksdagen och dess verk m. m.
jämfte motioner (prop. 1982/83:100 delvis och förs. 1982/83:17)

Skatteutskottets betänkanden

1982/83:33 Dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och Bangladesh (prop.
1982/83:96)

1982/83:34 Beskattningen av ideella föreningar m. m.

1982/83:35 Vissa företagsskattefrågor m. m.

Socialutskottets betänkanden

1982/83:22 Anslag inom socialdepartementets verksamhetsområde, såvitt
avser allmän hälso- och sjukvård (prop. 1982/83:100 delvis)

1982/83:23 Anslag till omsorg om äldre och handikappade m. m. (prop.
1982/83:100 delvis)

Utbildningsutskottets betänkande

1982/83:19 Antalet skoldagar under läsåret

24 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställts

den 25 mars

1982/83:105 av *Doris Håvik* (s) till statsrådet Gertrud Sigurdsen om
fritidspraktikernas verksamhet:

Enligt förslag i proposition 1976/77:116 beslöt riksdagen år 1977 att
offentligt anställd läkare som bedriver fritidspraktik fr. o. m. den 1 juli 1977
och i första hand fram till den 1 juli 1979 skulle få ansluta sig till försäkringen
under förutsättning att han har heltidstjänst i offentlig vård. Ett tidigare
gällande villkor om att arbetsgivaren skulle ha avböjt ökad tjänstgöring på
s. k. särskild arbetstid togs därmed bort. Genom ändringen beräknades
antalet besök hos fritidspraktiker öka från ca 200 000 till 300 000. Vid
beslutet anförde socialförsäkringsutskottet att utskottet utgick från att
anslutningsreglerna skulle omprövas om förslaget skulle få andra effekter än
som förutsatts.

Sedan år 1982 har antalet fritidspraktiker ökat väsentligt. Enligt de
uppgifter jag fått ökade antalet besök hos fritidspraktiker till 400 000 i fjol.
Prognoser visar på att ökningen fortsätter och att antalet besök inom en snar
framtid kan bli inemot 600 000.

Det kan noteras att intresset för fritidspraktik ökade ungefär samtidigt som
riksförsäkringsverket gick ut med ett meddelande till försäkringskassorna
om att man inte som tidigare skulle lämna årliga uppgifter till taxeringsmyn-

digheterna om vilken ersättning som utgått till privata vårdgivare från försäkringen. Enligt vad jag erfarit grundade sig borttagandet av denna upplysningsskyldighet på en överenskommelse mellan riksförsäkringsverket och riksskatteverket.

Mot bakgrund av det anförda vill jag ställa följande frågor till statsrådet Sigurdson:

1. Ämnar regeringen vidta någon ändring av de nuvarande villkoren för fritidspraktikerna att bli anslutna till sjukförsäkringen med anledning av att förutsättningarna för riksdagsbeslutet 1977 inte längre uppfylls?

2. Överväger regeringen att höja den del av arvudet för läkarbesök hos fritidspraktiker som patienten själv betalar?

3. Ämnar regeringen vidta någon åtgärd för att med hjälp av de uppgifter om utbetalade ersättningar m. m. som finns hos försäkringskassorna få en bättre kontroll av privatpraktiserande vårdutövares inkomster?

4. Hur ser statsrådet på fritidspraktikernas verksamhet ur planerings- och tillsynsynpunkt?

den 29 mars

1982/83:106 av *Bengt-Ola Rytta* (s) till arbetsmarknadsministern om byggarbetslösheten i Kopparbergs län:

Under en rad år har byggarbetslösheten i Kopparbergs län legat på en klart oacceptabelt hög nivå. Under den borgerliga regeringsperioden urholkades arbetslöshetsförsäkringen så allvarligt att många fick akuta försörjningsproblem. Den socialdemokratiska regeringen har höjt ersättningen, men många familjers ekonomi är redan skadad. Vad som behövs nu är arbeten.

Enligt länsarbetsnämndens prognos kommer det att i februari 1984 finnas arbete för 361 byggnadsarbetare på den reglerade sektorn i pågående och planerade projekt. Detta skall jämföras med motsvarande siffra 1980 då den var 1 680, eller med siffran år 1981 då den var 1 160.

Länsarbetsnämndens slutsats blir att av 3 200 byggnadsarbetare som står till arbetsmarknadens förfogande kommer 1 300–1 400 att vara arbetslösa i februari 1984.

I motion 1982/83:2078 ges en kortfattad, men ganska heltäckande bild av byggbranschens problem. Där skisseras också vissa idéer om tänkbara projekt. Ingen av de idéer som väckts av ledamöterna på Dalabänken har vunnit riksdagens stöd, varför problemen kvarstår olösta.

Mot denna bakgrund vill jag fråga arbetsmarknadsministern:

Vilka åtgärder planerar arbetsmarknadsministern att vidta för att möta den väntade extrema arbetslöshetssituationen för byggnads- och anläggningsarbetare i Kopparbergs län?

Tisdagen den
5 april 1983

*Meddelande om
interpellationer*

1982/83:107 av *Margareta Persson* (s) till justitieministern om ökat rättsskydd för barn vid insemination:

Högsta domstolen slog nyligen fast att en pojke som fötts efter insemination inte har någon far, då mannen som modern var gift med när hon inseminerades vägrade ta på sig faderskapet när paret skildes. Den här domen ställer i blyxtbelysning vad som händer när den medicinska forskningen börjar praktiskt tillämpas på områden som har med livets ursprung att göra, innan samhällsmoral och lagstiftning tagit ställning till de långsiktiga konsekvenserna.

Det kan inte vara rimligt att barn skall kunna födas i Sverige utan att man – med nu gällande praxis – skall kunna fastställa vem fadern är. Ett barn har rätt att få veta vem som är dess fader så långt det är praktiskt möjligt. Det kan aldrig vara riktigt att tillåta att barn kommer till under sådana omständigheter som direkt förhindrar att faderskapet blir känt.

Insemination är ett mycket känsligt område. Självklart har den möjligheten känts som en stor befrielse för många barnlösa par. Men fortfarande är det en ny företeelse. Vi vet väldigt litet om vad som händer när de här barnen blir stora, om föräldrarna skiljer sig, osv.

Därför är det ytterst angeläget att en lagstiftning kommer till stånd, som antingen förhindrar insemination eller gör det möjligt att fastställa vem som är den biologiska fadern.

Är justitieministern beredd att skyndsamt föreslå en lagstiftning som skyddar barnens rätt till att få veta vem som är den biologiska fadern vid insemination?

1982/83:108 av *Margareta Persson* (s) till justitieministern om psykologisk terapi för män som har dömts för våldtäkt:

Det har nyligen presenterats en undersökning om män som våldtagit kvinnor. I den studien framgår det tydligt att våldtäktsmännens bakgrund är mycket mörk – det finns klara samband med förhållandena i barndomen, vilka gör att männen reagerar med rädsla och aggressivitet gentemot kvinnor. Samtidigt som samhället alltmer förstått vilken förödmjukelse det är för kvinnor att bli våldtagna och man därför i dag betraktar våldtäkt som ett mycket allvarigare brott än tidigare, måste vi också få de män som begår våldtäkt att aldrig göra om sitt brott. Eftersom våldtäkt är ett mycket allvarligt brott måste det också dömas därefter. Men det är synnerligen viktigt att de män som begått våldtäkt under sin strafftid, och också efteråt, får genomgå ordentlig analys och behandling. Om männen inte får någon psykologisk behandling är risken mycket stor för att de upprepar sina brott, eftersom de bakomliggande orsakerna knappast förbättras genom enbart traditionell fängelsevistelse.

Kommer justitieministern att ta initiativ till att de män som döms för våldtäkt också får psykologisk terapi?

1982/83:109 av Bo Lundgren (m) till finansministern om vissa skatteomläggningar:

Många gavs intrycket att den stora "skattereform" som beslutades av riksdagen 1982 skulle leda till att flertalet inkomsttagare skulle få sänkt skatt. Resultatet skulle åtminstone bli en omläggning inom ramen för ett oförändrat skattetryck.

Vi vet nu att så inte blir fallet. Skattebeslutet 1982 leder i stället till att nästan alla får höjd skatt.

För 1983 blir det totala utfallet att skatterna stiger med ungefär 3 miljarder kronor jämfört med tidigare gällande regler. Det beror på att samtidigt som marginalskatterna sänks urholkas inflationsskyddet. Dessutom införs en avdragsbegränsning och en ny löneskatt.

Effekterna för 1984 blir större. Totalt leder "skattereformen" detta år till att skatterna stiger med ungefär 5 miljarder kronor.

Till detta kommer att de kommunala skatterna kan väntas stiga bl. a. till följd av regeringens ekonomiska politik. Såväl devalveringen som höjningarna av moms och arbetsgivaravgifter ökar kommunernas kostnader.

För flertalet inkomsttagare blir det alltså höjda skatter såväl 1983 som 1984, samtidigt som reallönerna sjunker.

I den allmänpolitiska debatten i februari varnade statsministern för att de beslutade marginalskattesänkningarna skulle kunna omprövas, om utfallet av avtalsrörelsen inte framstod som acceptabelt sett ur regeringens synpunkt. Liknande synpunkter har förts fram av LO.

Skulle regeringen ompröva marginalskattesänkningarna innebär det att den enda del av "skattereformen" som leder till sänkt skatt urholkas. Inkomsttagarna får ännu högre skatt, och de negativa effekterna av de höga marginalskatterna kvarstår.

Ett led i "skattereformen" var att en s. k. allmän löneavgift på 2 % har införts från den 1 januari. Denna skatt bidrar till en kraftig ökning av arbetskraftskostnaderna. Tillsammans med effekterna av tidigare avtal och utfallet av årets avtalsrörelse torde de komma att öka med omkring 10 % 1983.

Därmed förtas en stor del av effekten av 1982 års devalvering. Konkurrenskraften försvagas, vilket motverkar ett förbättrat sysselsättningsläge. Det synes i det perspektivet vara orimligt att fullfölja tanken på att "finansiera" skatteomläggningen genom ytterligare ökade arbetsgivaravgifter.

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande frågor till finansministern:

1. Kommer regeringen att fullfölja de beslutade sänkningarna av marginalskatten?
2. Är regeringen beredd vidta några åtgärder för att motverka de stora skattehöjningar som 1984 blir följderna av inkomstskattereformen?
3. Kommer regeringen att föreslå en höjd beskattning av arbetskraft även 1984?

Nr 110

Tisdagen den
5 april 1983

*Meddelande om
interpellationer*

Tisdagen den
5 april 1983

*Meddelande om
frågor*

25 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 25 mars

1982/83:390 av *Kenth Skårvik* (fp) till jordbruksministern om åtgärder för att förhindra försäljning av kvicksilverbetat djurfoder:

Sedan länge är det förbjudet med kvicksilverbetat foder i Sverige. Men nu är vad vissa tidningar betecknar som en ny giftskandal under upprinnelse. Det gäller försäljning av importerat djurfoder som kan misstänkas vara kvicksilverbetat till lantbrukare i Västsverige.

Jag vill därför fråga jordbruksministern:

Avser jordbruksministern vidtagna några åtgärder för att förhindra att kvicksilverbetad råvara säljs till foder?

1982/83:391 av *Evert Svensson* (s) till utrikesministern om utvandringen av judar från Sovjetunionen:

Under senare tid har utvandringen av judar från Sovjetunionen minskat drastiskt trots att många fortfarande önskar utvandra till andra länder. De flesta utvandrar till USA, Canada och Australien, en mindre del till Israel. Men oavsett vart utvandringen går är det en mänsklig rättighet att utvandra om man önskar bosätta sig i ett annat land.

Med hänvisning till det anförda önskar jag att till utrikesministern få ställa följande frågor:

1. Hur har utvandringen förändrats under senare år?
2. Hur har regeringen agerat till förmån för de judar i Sovjetunionen som önskar utvandra?
3. Är regeringen beredd vidta några vidare åtgärder i denna fråga?

den 28 mars

1982/83:392 av *Bertil Måbrink* (vpk) till kommunikationsministern om förbud mot användningen av besprutningsmedlet Karmex 80:

Nya forskningsrön visar att Karmex 80 utgör en större miljörisk än man tidigare känt till. SJ har efter dessa nya rön beslutat inställa besprutningen av ett antal järnvägssträckor, dock ej alla. Bandelar inom bl. a. Ljusdals och Hudiksvalls kommuner kommer att besprutas med Karmex 80 under april och maj innevarande år.

SJ borde ha dragit en enda slutsats av de nya forskningsuppgifterna om Karmex 80, nämligen att inställa all besprutning av banvallar med detta medel.

Jag vill fråga kommunikationsministern:

Tänker regeringen ta initiativ till att förbjuda användningen av Karmex 80?

den 5 april

Nr 110

Tisdagen den
5 april 1983

1982/83:393 av *Karin Israelsson* (c) till statsrådet Gertrud Sigurdsen om påbyggnadsutbildning inom långtidssjukvården:

Antalet patienter med ålderement beteende har under senare år successivt ökat på långvårdssjukhusen. I dagens läge finns enligt vissa undersökningar 25 000 personer med ålderement beteende inom den somatiska långtidssjukvården, 12 000 på ålderdomshem, 6 000 inom den psykiatriska vården samt 20 000 i egna hem eller servicebostäder. Man har beräknat att det 1985 finns 71 000 personer med ålderement beteende.

Av erfarenhet vet vi att ju bättre utbildning personalen har desto kortare vårdtider får man. I långvården är en relativt ny specialitet och ett eftersatt område. Patienternas mest elementära behov är inte ens tillgodosedda enligt vad som framkommit i en doktorsavhandling som gjorts av Ingrid Heidenborg.

WHO uttalar i sitt program när det gäller vård av äldre att påbyggnadskurser för sjuksköterskor som skall arbeta inom detta område skall utarbetas.

Är sjukvårdsministern beredd att verka för att förbättrade kunskaper om de speciella problem som finns inom långvården tillgodoses, genom att sjuksköterskor som skall arbeta i ledande ställning inom somatisk långtids-sjukvård ges möjlighet till påbyggnadsutbildning?

1982/83:394 av *Gunnel Jonäng* (c) till utrikesministern om en kärnvapenfri zon i Norden:

En kärnvapenfri zon i Norden är en viktig del i det svenska nedrustningsarbetet och i arbetet på ett kärnvapenfritt Europa.

Enligt tidningsuppgifter har från regeringens sida förklarats att tanken på denna zon har lagts på is. Detta strider helt mot riksdagens 1981 uttalade intentioner, på den föregående regeringens strävanden och mot en utbredd uppfattning i landet företrädd av bl. a. organisationer som arbetar för fred och nedrustning.

Mot denna bakgrund vill jag fråga utrikesministern:

Är regeringen beredd att arbeta vidare för en kärnvapenfri zon i Norden enligt riksdagens intentioner?

1982/83:395 av *Rune Torwald* (c) till jordbruksministern om vattenbruk:

Enligt samstämmiga uppfattningar från många instanser bör "vattenbruk" kunna bli en näring i Sverige som skulle kunna sysselsätta ca 2 000 personer redan omkring 1990. Detta har man ansett sig kunna förutspå bl. a. genom att studera de anläggningar som några handlingskraftiga pionjärer startat och driver sedan några år.

Mot denna bakgrund blir man därför bestört, när man bl. a. i tidningen Land den 25 mars får erfara, att ett par av de skickligaste och initiativrikaste pionjärerna i Halland hotas av att bli berövade sina odlingsmöjligheter på

*Meddelande om
frågor*

Tisdagen den
5 april 1983

*Meddelande om
frågor*

grund av "klantig" handläggning av tillståndsfrågan. I ett rättssamhälle borde det vara otänkbart, att någon som startat en näring med erforderliga tillstånd hotas av ekonomisk ruin, därför att naturvårdsverket några år senare gör en annan bedömning. I vart fall om man inte samtidigt tilldelar odlarna nya lämpliga vatten, som säkrar en planerad utveckling av företaget och tryggar sysselsättningen för företagarna och deras anställda.

Mot denna bakgrund ber jag om kammarens tillstånd att ställa följande fråga:

Vilka åtgärder överväger jordbruksministern för att eliminera verkningarna av här ifrågavarande åtgärder från naturvårdsverket samt förebygga liknande händelser i framtiden?

1982/83:396 av *Rune Torwald* (c) till kommunikationsministern om innebörden av viss organisationsförändring inom postverket:

Vårriksdagen 1976 godkände med viss tvekan en av postverket föreslagen ändring av bl. a. den regionala indelningen. Postverkets motiv för organisationsförändringen var, att man därigenom skulle kunna åstadkomma en ökad delegering av beslutanderätt till främst lokal nivå. Man beräknade också, att den administrativa personalen skulle kunna reduceras med minst 15 % i centraladministrationen och minst 30 % i den regionala förvaltningen. Såvitt jag vet har varken den regionala indelningen fullföljts enligt förslaget eller de utlovade personalreduktionerna uppnåtts.

Det är därför med största förvåning jag har tagit del av pressuppgifter, att den administrativa personalen kommer att minskas på lokal nivå, bl. a. genom reducering av nuvarande 59 förvaltningsområden till 33 regionkontor. Att låta den kvalificerade personalen öka i centralförvaltningen samtidigt som den minskas på lokal nivå kan inte leda till annat än en ökad centralisering av för allmänheten väsentliga beslut och står alltså i strid med 1976 års beslut och löften.

Med anledning härav anhåller jag om kammarens tillstånd att ställa följande fråga:

Vilka åtgärder ämnar kommunikationsministern vidtaga för att se till att postverket infriar löften om ökad delegering av beslut till lokal nivå samt personalreducceringar inom centralförvaltningen?

26 § Kammaren åtskildes kl. 16.49.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert